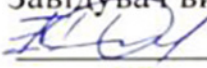


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН  
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ  
Завідувач випускової кафедри  
 Ніна РЖЕВСЬКА  
« 07 » 06 2024р.

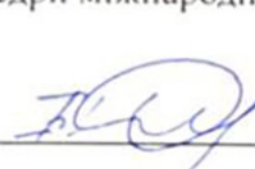
**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**  
ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА  
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ  
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»  
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «ГЕНДЕРНИЙ ФАКТОР В МІГРАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ  
ДЕРЖАВИ»**

Виконавець: здобувачка вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Гнатюк Орина  
Сергіївна

Керівник: Ржевська Н.Ф., доктор політичних наук, професор,  
завідувач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій

Нормконтролер

  
(підпис)

Ржевська Н.Ф.

ВСТУП.....	3
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У МІГРАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	6
1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття «гендер» .....	6
1.2. Гендерна рівність в міграційній політиці сучасних держав.....	11
1.3. Міжнародні конвенції та угоди щодо гендерної рівності в міграції.....	15
1.4. Роль гендерної міграції у формуванні міжнародних відносин.....	20
2. ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	24
2.1. Гендерний аналіз статистичних даних про міграцію.....	24
2.2. Гендерна дискримінація в міграційному процесі.....	35
3. ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ФАКТОРУ НА МІГРАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ.....	38
3.1. Кейс-стаді з реальних міграційних ситуацій.....	38
3.2. SWOT-аналіз впровадження гендерно-чутливої міграційної політики у державі.....	43
3.3. Особливості гендерно-орієнтованих програм у міграційній політиці.....	46
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Наукові дослідження міграційних процесів показують, що протягом тривалого періоду основною частиною трудових мігрантів були чоловіки, бо є основними постачальниками прожиткових потреб сім'ї. У той час, жінки традиційно розглядалися як «залежні» або «вторинні» мігранти, які переслідують свою родину чи чоловіка. Їх часто позначали терміном «утриманці». Але, за останні роки відзначається різке перетворення в гендерній структурі міжнародних трудових мігрантів.

Жінки, незалежно від сімейного статусу, все частіше мають якісну вищу освіту, порівняно з чоловіками, і активно здійснюють трудову міграцію, що має на меті підвищення якості життя для себе та своїх родин. Тобто, на сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається інтенсивна динаміка міграційних процесів, що відзначаються новими викликами.

Розвиток гендерної теорії та феміністичних підходів в останні роки засвідчує про необхідність детального вивчення гендерних аспектів міграції. А гендерний фактор стає важливим компонентом аналізу, оскільки впливає на участь жінок і чоловіків у міграційних процесах, їхню інтеграцію та вплив на цільові території.

Також, зростання інтересу до соціокультурних аспектів міграції та підвищення уваги до прав жінок і чоловіків в сучасному світі створюють потребу комплексного вивчення гендерних аспектів міграційних явищ, що і досліджується у цій роботі.

Значний внесок у дослідження даної тематики зробили вітчизняні та зарубіжні вчені: Герасименко Г.В, Позняк О.В. (одні з перших, хто досліджував гендерні аспекти трудових міграцій населення України у 2006) [15], Хеннебрі Д. (сформувала рекомендації з гендерно-чутливого управління міграцією у 2021) [16], Вільямс Н. (досліджувала взаємозв'язок між освітою, гендером та міграцією в контексті соціальних змін у 2009) [17], Володько В. (авторка понад 20

публікацій присвячених проблемам сучасної трудової міграції в Україні та її гендерний аспект), [18] Тіммерман К., Праг Л., Луцінда Фонсека М., Перейра С. (дослідження гендерно-чутливого підходу в динаміці міграції у 2018) [19] та ін.

Проте, не зважаючи на фундаментальність праць, зазначених учених, не вирішеними залишаються ряд питань як теоретико-методологічного, так і практичного характеру по відношенню до гендерного фактору в міжнародній політиці держави. Зокрема, в силу специфіку міграційної діяльності, потребує уточнення її сутності та пошук методів дослідження гендерних особливостей міграційної політики держави. Потребує глибокого аналізу аспект гендерної рівності, що є одним із найбільш дискусійних на сучасному етапі. Отже, наведені положення зумовили актуальність обраної теми дослідження.

**Об'єктом дослідження** є міграційна політика держави.

**Предметом** – шляхи та механізми впливу гендерного фактору на міграційну політику.

**Мета роботи** – встановити вплив гендерного фактору на формування та реалізацію міграційної політики держави, а також розробити рекомендації щодо забезпечення гендерної рівності в цьому контексті.

Виходячи з поставленої мети, визначено наступні дослідницькі **завдання**:

- виявити гендерні відмінності у міграційних процесах шляхом аналізу участі жінок та чоловіків у різних типах міграції;
- показати особливості гендерного фактору трудової міграції та біженців;
- визначити вплив гендеру на формування міграційної політики, проаналізувавши ступінь урахування гендерного виміру в сучасних стратегіях держав;
- встановити фактори, що впливають на формулювання гендерно-чутливих політичних рішень у сфері міграції;
- показати динаміку змін гендерних відносин у контексті міграції шляхом вивчення еволюції гендерних ролей та стереотипів в міграційному середовищі.

**Методи дослідження.** При написанні кваліфікаційної роботи було використано аналіз статистичних даних, метод кейс стаді та SWOT-аналіз.

**Практичне значення отриманих результатів** полягає у розробці конкретних порад урядам держав та міжнародним організаціям, сформовано рекомендації щодо освіти для підготовки фахівців з міграційної політики та гендерних досліджень. Також висунуто ідею підтримки досліджень у галузі міграцій та гендеру, з метою розширення пізнавальних можливостей гендерного виміру у цій сфері.

**Апробація отриманих результатів:** результати досліджень були оприлюднені у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Дипломатія у міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність» і також у XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки».

**Структура кваліфікаційної роботи** визначається її метою та завданнями і композиційно складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновки, список використаних джерел (59 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 65 сторінок (з яких основного тексту 48 сторінок)

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У МІГРАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ

### 1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття «гендер»

Оскільки гендер є складним соціальним конструктом, аналіз міграції та її вплив на міжнародні відносини з гендерної перспективи виходить за межі простого вивчення міграційної поведінки.

Стать, що тлумачиться як інтерпретація, яку люди приписують біологічному факту двох статей, служить людським конструктом, який організовує нашу поведінку та думки. Це не фіксований набір структур чи ролей, а постійний процес [3].

Висока дискримінація в рідних громадах обмежує жіночу еміграцію, тоді як низька дискримінація в країнах призначення приваблює жіночу імміграцію. Ці відмінності впливають на формування міжнародних відносин та створюють унікальні сценарії, які відрізняються від тих, що виникали б при міграції чоловіків.

Гендер є головним впливовим чинником на всіх етапах міжнародної міграції, де гендерні відмінності часто проявляються в прагненнях і мотивах людей переїхати за кордон, їхніх шляхах міграції, виборі місця призначення та досвіді поселення в нових приймаючих країнах. В останні десятиліття в гендерних дослідженнях міграції обговорювалася фемінізація міграції, коли жінки-мігранти самостійно переїжджали за кордон для роботи чи навчання у більшій кількості, ніж будь-коли раніше.

З'являється все більше літератури про докази «подвійної невикладності» для жінок-мігрантів, які через свою стать і міграційний статус частіше зазнають дискримінації або жорстокого поводження порівняно з чоловіками-мігрантами [4].

Аналіз літератури свідчить про те, що гендер можна розглядати як одну з ключових соціально-демографічних категорій, що фіксують осіб залежно від їхньої статі, розділені за типом геніталій. Гендер визначається, з одного боку, як сукупність соціальних проявів, а з іншого – як культурний зміст статі, що включає загальноприйняті соціальні та культурні уявлення про його роль та сутність. У зв'язку з тим, що соціальна стать визначається соціальною практикою, у суспільстві існують певні норми поведінки, які вимагають виконання конкретних гендерних ролей [5].

Гендерний аспект можна аналізувати через призму взаємодій у суспільстві, які визначаються трьома ключовими категоріями: статево рольовими стереотипами, біологічною статтю та «гендерним дисплеєм», який, за теорією І. Гоффмана, [6] об'єднує різноманітні прояви, пов'язані із соціальними нормами фемінної та маскулінної взаємодії [7].

До середини 20-го століття гуманітарні дослідження зосереджувалися на чоловічому домінуванні у суспільстві. Проте, наприкінці 60-х років ХХ століття американський психоаналітик Р. Столлер запропонував новий підхід, впровадивши термін «гендер» для опису соціальних та культурних аспектів статі. Це стало переломом у гендерних дослідженнях гуманітарних наук [8].

В Україні, на рубежі ХХ і ХХІ століть, теорія гендеру розвивалася в контексті феміністичних та жіночих рухів, враховуючи світові наукові досягнення. Вітчизняна теорія гендеру відрізнялася тим, що акцентувала увагу не лише на проблемах жінок в суспільстві, але й на відносинах між статями. Так, термін «гендер» трактувався як модель соціальних відносин між статями, яка визначає не лише їхні взаємини в родині, але й соціальні відносини в суспільних інститутах, що є ідеологічним конструктом.

Дж. Скотт, американська дослідниця, яка першою ввела поняття «гендер» у науковий обіг у 1980-х роках [10]. Гендер представляє собою соціально-культурний процес, що впливає на всі аспекти життя особи і формує «соціальний конструкт гендеру».

Українська науковиця О. Іващенко [9] визначає гендер як соціально сформовані риси жіночності та чоловічості, що не обмежуються біологічними аспектами.

Т. Мельник розглядає гендер як систему з трьома ключовими позиціями:

1. Система знань: охоплює широкий спектр теорій, що досліджують розвиток ідентичності та суб'єктивності, статеві ролі в суспільстві, систему домінування та формування культурних норм «чоловічого» та «жіночого».

2. Соціальна гендерна система: складається з інститутів та організацій, які взаємодіють між собою, впливають на соціальні відносини між статями та формують ставлення суспільства до питань статі, забезпечуючи або обмежуючи статево рівність.

3. Гендерні практики: включають у себе участь обох статей у прийнятті рішень, формуванні стратегій та політик, а також розвиток гендерного права, що спрямовані на знищення патріархальних відносин і гендерної нерівності в суспільстві.

Рис. 1.1. Гендер за Т. Мельник

Тобто, формуючи уявлення про гендерну тематику, можна визначити, що вона відображає складний ландшафт взаємодії між біологічними, соціокультурними та інституційними аспектами. Гендерні взаємовідносини та практики визначають сприйняття ролей статі в суспільстві та відіграють ключову роль у формуванні статевої рівності чи нерівності. Відповідно, вирішення гендерних питань вимагає комплексного підходу та співпраці між різними науковими та соціальними групами [11].



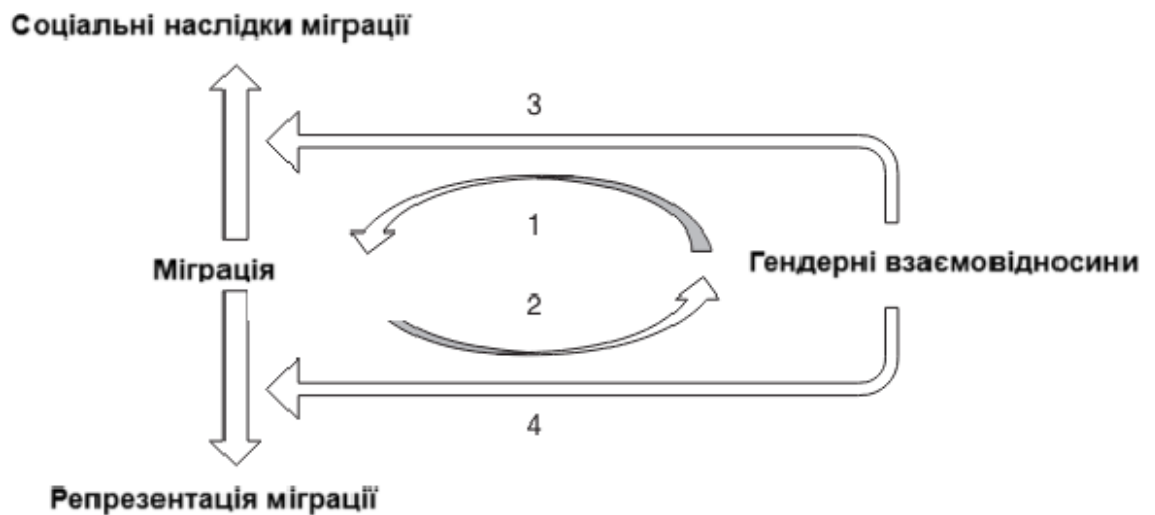


Рис. 1.2. Взаємний зв'язок між гендерними відносинами та міграцією за Карлінг

У цій концептуальній структурі науковець Карлінг визначає чотири різні причинно-наслідкові зв'язки між статтю та міграцією. По-перше, передбачається, що гендерні відносини впливають на розмір, напрямок і склад міграційних потоків і сприйняття мігрантів. По-друге, і навпаки, міграція може вплинути на гендерні відносини. По-третє, рамки гендерних відносин також можуть визначати ширші соціальні наслідки міграції. Нарешті, уявлення о міграції науковців, політиків, засобів масової інформації та самих мігрантів також є частиною конкретних гендерних відносин. Ці чотири співвідношення можна розділити на дві групи: одна зосереджена на впливі статі на міграцію (стрілки 1, 3 і 4), а друга група зосереджена на впливі міграції на стать (стрілка 2). Ці взаємні впливи життєво важливі для нашого розуміння різними способами взаємозв'язку гендеру, гендерних відносин і міграції [1; 20].

Таким чином, розуміння поняття «гендер» дає змогу вивчити його вплив на міжнародні відносини у контексті міграції, оскільки стать, як соціальний конструкт, формує людську поведінку та думки. Висока дискримінація в рідних громадах обмежує жіночу еміграцію, тоді як низька дискримінація в країнах призначення приваблює жіночу імміграцію, що створює унікальні сценарії

міжнародних відносин. Гендер впливає на всі етапи міграції, включаючи мотивації, шляхи міграції, вибір місця призначення та досвід поселення, а також сприяє фемінізації міграції. Жінки-мігранти часто зазнають подвійної дискримінації через стать і міграційний статус, що посилює їхню вразливість. Гендерний аспект, будучи соціально-демографічною категорією, визначає ролі та взаємодії в суспільстві через стереотипи, біологічну стать і гендерний дисплей, формуючи соціальні норми поведінки. На міжнародному рівні гендерні відмінності в міграційних процесах впливають на структуру та динаміку міжнародних відносин, акцентуючи увагу на соціальних і культурних аспектах гендеру в різних країнах [12].

У висновку, у розділі 1.1 розглянуто теоретичні підходи до дослідження поняття «гендер» у контексті міграції. Гендер, як соціальний конструкт, впливає на міжнародні міграційні процеси, формуючи поведінку та думки людей.

Дослідники, такі як І. Гоффман, Дж. Скотт та Т. Мельник, підкреслюють, що гендер включає соціальні норми, культурний зміст статі та норми поведінки. Гендерні аспекти впливають на мотивації, шляхи міграції, вибір місця та досвід переселення.

Фемінізація міграції набуває значення, проте жінки-мігранти стикаються з подвійною дискримінацією. Гендерні відмінності впливають на структуру та динаміку міжнародних відносин. Дослідження Карлінга показує, що гендерні відносини визначають міграційні потоки та соціальні наслідки міграції.

Таким чином, гендер відіграє критичну роль у міграційних процесах, формуючи поведінку та створюючи унікальні сценарії міжнародних відносин.

## 1.2. Гендерна рівність в міграційній політиці сучасних держав

Гендерна рівність у контексті міграційної політики означає забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок під час всіх етапів міграційного процесу. Це включає рівний доступ до ресурсів, захисту та підтримки, а також усунення дискримінаційних практик, які можуть обмежувати можливості та права мігрантів на основі їхньої статі. Гендерна рівність у міграційній політиці є важливим аспектом ширшої концепції прав людини та соціальної справедливості, спрямованої на створення умов, за яких всі особи, незалежно від статі, можуть реалізувати свій потенціал [13].

Історично, міграційна політика багатьох держав була орієнтована на чоловіків, особливо у випадках трудової міграції. Чоловіки традиційно розглядалися як основні годувальники родини, що спричиняло ухвалення політик, спрямованих переважно на них. Однак, починаючи з другої половини ХХ століття, з розвитком феміністичних рухів та зростанням уваги до прав людини, концепція гендерної рівності почала займати важливе місце в обговореннях і розробці міграційної політики [14].

Феміністичний рух 1960-1970-х років зіграв важливу роль у висвітленні проблем гендерної нерівності, що привернуло увагу до специфічних потреб та проблем жінок-мігранток. Це призвело до поступової інтеграції гендерного виміру в політики та програми, що стосуються міграції. Міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація праці та інші, почали розробляти рекомендації та стандарти, що сприяють гендерній рівності у міграційних процесах [20].

Сучасна міграційна політика багатьох держав прагне забезпечити гендерну рівність шляхом розробки і впровадження гендерно-чутливих підходів. Це включає різні заходи, спрямовані на підтримку жінок-мігранток, запобігання гендерному насильству, торгівлі людьми та іншим формам експлуатації. Наприклад, в Європейському Союзі діють рамкові програми, спрямовані на

забезпечення рівних прав і можливостей для всіх мігрантів, незалежно від їхньої статі [21].

Сучасні держави різняться за підходами та досягненнями в забезпеченні гендерної рівності в міграційній політиці. Деякі країни зробили значні кроки у цьому напрямку, впроваджуючи програми та політики, що сприяють гендерній рівності та захисту прав мігрантів незалежно від їхньої статі.

Розглянемо приклади кількох країн, які демонструють різні аспекти гендерної рівності в міграційній політиці.

### **Швеція**

Швеція є однією з провідних країн у забезпеченні гендерної рівності в міграційній політиці. Шведський уряд активно впроваджує гендерно-чутливі підходи в усі аспекти своєї міграційної політики. Наприклад, Швеція має добре розроблену систему підтримки для жінок-мігранток, яка включає доступ до послуг охорони здоров'я, соціальної підтримки та захисту від насильства. Шведська міграційна служба має спеціалізовані програми, спрямовані на інтеграцію жінок-мігранток, включаючи мовні курси та професійну підготовку. Крім того, Швеція активно працює над забезпеченням рівних можливостей на ринку праці, що сприяє економічній незалежності жінок-мігранток [53].

### **Німеччина**

Німеччина також приділяє значну увагу гендерній рівності в міграційній політиці. Зокрема, Німеччина впровадила кілька ініціатив, спрямованих на підтримку жінок-мігранток. Наприклад, Федеральне міністерство з питань сім'ї, літніх громадян, жінок і молоді розробило програми підтримки жінок, які постраждали від насильства, включаючи жінок-мігранток. Німецькі програми інтеграції також включають гендерний компонент, забезпечуючи доступ до освіти та професійної підготовки для жінок-мігранток. Крім того, Німеччина активно сприяє залученню жінок-мігранток до ринку праці через програми наставництва та підтримки підприємництва [54].

### **Канада**

Канада є ще одним прикладом країни, яка активно працює над забезпеченням гендерної рівності в міграційній політиці. Канадський уряд впровадив низку заходів для підтримки жінок-мігранток, зокрема, програми з інтеграції, що включають гендерний аналіз та враховують специфічні потреби жінок. Наприклад, Канада має програми, спрямовані на запобігання насильству над жінками-мігрантками та забезпечення їхнього доступу до медичних послуг. Крім того, канадська політика імміграції та біженців враховує гендерні аспекти при розгляді заяв на притулок, що сприяє захисту жінок-біженок від гендерного насильства та дискримінації [55].

### **Австралія**

Австралія також робить кроки для забезпечення гендерної рівності в міграційній політиці. Австралійський уряд розробив кілька програм, спрямованих на підтримку жінок-мігранток та їхню інтеграцію в суспільство. Наприклад, Австралія має програми мовної підтримки та професійного навчання для жінок-мігранток, що допомагає їм знайти роботу та інтегруватися в економічне життя країни. Крім того, Австралія має політики, спрямовані на запобігання насильству над жінками, включаючи спеціалізовані служби підтримки для жінок-мігранток, які зазнали насильства [56].

### **Італія**

Італія також працює над забезпеченням гендерної рівності в міграційній політиці, зокрема через ініціативи, спрямовані на підтримку жінок-біженок та жінок-мігранток, що потрапили у складні життєві обставини. Італійський уряд співпрацює з міжнародними організаціями та неурядовими організаціями для надання допомоги жінкам, які стали жертвами торгівлі людьми. Італія також впровадила програми професійної підготовки та освітні ініціативи для жінок-мігранток, що сприяє їхній інтеграції в італійське суспільство [57].

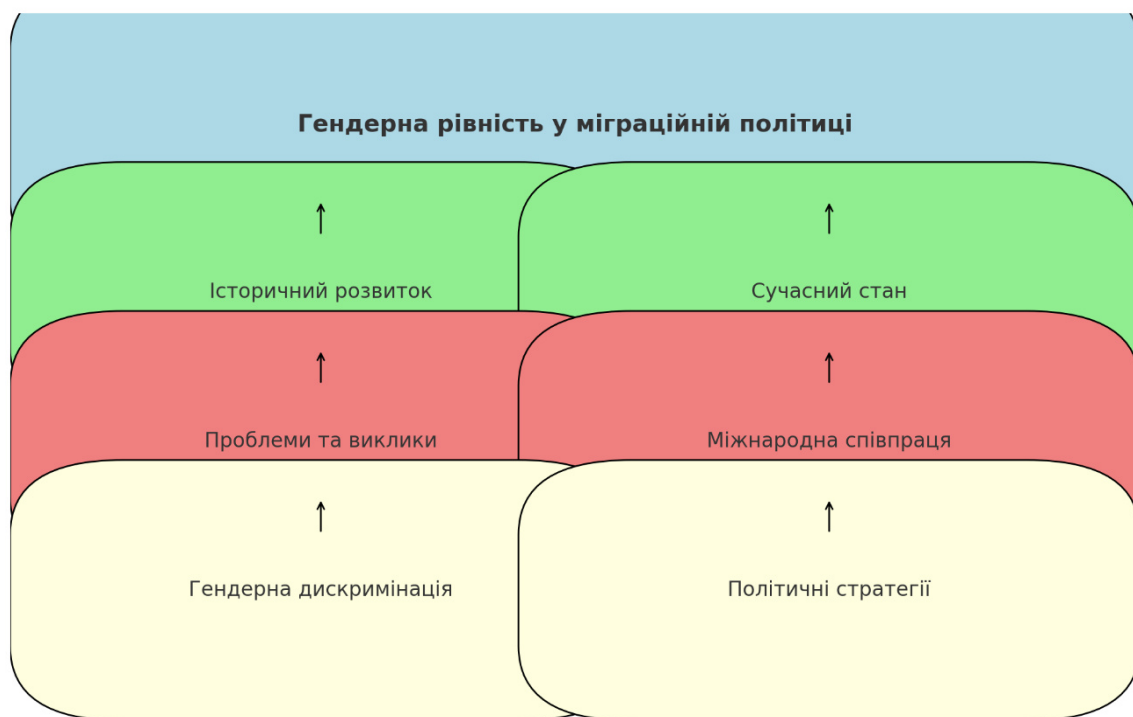


Рис. 1.3. Гендерна рівність у міграційній політиці схематично (за World Migration Report 2024)

- Гендерна рівність у міграційній політиці: центральна концепція, що охоплює всі аспекти політики та практики.
- Історичний розвиток: еволюція підходів до гендерної рівності в міграційній політиці.
- Сучасний стан: поточні практики та стратегії, спрямовані на забезпечення гендерної рівності.
- Проблеми та виклики: перешкоди, з якими стикаються жінки-мігрантки та чоловіки-мігранти через гендерні стереотипи та упередження.
- Міжнародна співпраця: спільні зусилля держав і міжнародних організацій для просування гендерної рівності у сфері міграції.
- Гендерна дискримінація: систематична дискримінація за гендерною ознакою.
- Політичні стратегії: стратегії, створені для подолання гендерної дискримінації у міграційних процесах [22; 58];

У висновку, гендерна рівність у міграційній політиці є важливим аспектом сучасних міжнародних відносин та соціальної політики. Вона вимагає комплексного підходу, який включає законодавчі зміни, розробку спеціальних програм підтримки, підвищення обізнаності суспільства та міжнародну співпрацю. Різні країни демонструють різноманітні підходи до забезпечення гендерної рівності в міграційній політиці. Незважаючи на значний прогрес, ще існує багато викликів, які потребують подальших зусиль та інноваційних підходів.

Країни, які активно впроваджують гендерно-чутливі політики, можуть слугувати прикладами для інших держав, що прагнуть поліпшити умови життя та захист прав всіх мігрантів, незалежно від їхньої статі. Міжнародна співпраця та обмін досвідом є ключовими для досягнення справжньої гендерної рівності в міграційних процесах.

Забезпечення гендерної рівності в міграційних процесах сприятиме не лише поліпшенню умов життя мігрантів, але й зміцненню соціальної стабільності та розвитку держав як приймаючих, так і відправляючих мігрантів.

### **1.3. Міжнародні конвенції та угоди щодо гендерної рівності в міграції**

Міжнародна міграція є складним процесом, який включає економічні, соціальні та культурні аспекти. Гендерна рівність є однією з ключових складових цього процесу, адже жінки і чоловіки стикаються з різними викликами та можливостями під час міграції. У зв'язку з цим, міжнародні конвенції та угоди відіграють важливу роль у забезпеченні гендерної рівності в міграційних процесах. Вони спрямовані на захист прав мігрантів, забезпечення рівних можливостей для обох статей та запобігання дискримінації. У цьому розділі буде розглянуто основні міжнародні конвенції та угоди, які регулюють гендерну рівність у міграції, їх вплив на національні політики та реальну ситуацію мігрантів.

## **Конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей**

Однією з ключових міжнародних угод, яка сприяє гендерній рівності в міграції, є Конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1990 році. Ця конвенція встановлює загальні принципи та норми, спрямовані на захист прав трудящих-мігрантів незалежно від їхньої статі. Вона визначає, що всі трудящі-мігранти та члени їхніх сімей мають право на рівне ставлення та захист від дискримінації, незалежно від статі, раси, національності або соціального походження [46,52].

## **Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW)**

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), прийнята у 1979 році, є ще однією важливою міжнародною угодою, яка сприяє гендерній рівності у міграції. Вона зобов'язує держави-учасниці вживати заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх сферах життя, включаючи зайнятість, освіту, медичне обслуговування та участь у суспільному житті. Конвенція також вимагає, щоб держави вживали заходів для запобігання експлуатації та насильству щодо жінок-мігрантів, забезпечуючи їм доступ до правової допомоги та захисту [30].

## **Глобальний договір про безпечну, впорядковану та регулярну міграцію**

Глобальний договір про безпечну, впорядковану та регулярну міграцію, прийнятий у 2018 році, є першим міжурядовим договором, що охоплює всі аспекти міжнародної міграції. Він містить 23 цілі, спрямовані на покращення умов міграції та захист прав мігрантів, включаючи гендерну рівність. Договір визнає, що міграція впливає на жінок і чоловіків по-різному, і зобов'язує держави враховувати гендерні аспекти в усіх міграційних політиках і програмах. Однією з ключових цілей договору є забезпечення рівних можливостей для жінок-мігрантів та захист їх від дискримінації та насильства [34].

## **Конвенція МОП № 189 про гідну працю для домашніх працівників**



Конвенція МОП № 189 про гідну працю для домашніх працівників, прийнята у 2011 році, спрямована на захист прав домашніх працівників, значна частина яких є жінками-мігрантками. Ця конвенція встановлює стандарти для забезпечення гідних умов праці, включаючи право на справедливую заробітну плату, обмеження робочого часу, відпочинок та захист від насильства та зловживань. Конвенція також зобов'язує держави забезпечити, щоб домашні працівники мали доступ до інформації про свої права та можливість захищати їх, незалежно від їхнього статусу мігранта [27].

### **Стамбульська конвенція**

Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством, також відома як Стамбульська конвенція, є важливим міжнародним документом, який сприяє захисту жінок-мігрантів від насильства. Прийнята у 2011 році, ця конвенція зобов'язує держави вживати заходів для запобігання насильству щодо жінок, захисту жертв та притягнення до відповідальності винних. Вона також визнає, що жінки-мігранти часто стикаються з додатковими труднощами та бар'єрами у доступі до правосуддя та підтримки, і закликає держави забезпечити їм необхідний захист [29].

### **Інші міжнародні угоди та ініціативи**

Крім зазначених вище конвенцій, існує багато інших міжнародних угод та ініціатив, спрямованих на забезпечення гендерної рівності в міграції. Наприклад, Пекінська декларація та Платформа дій, прийняті на Четвертій всесвітній конференції зі становища жінок у 1995 році, містять зобов'язання держав забезпечувати рівні права та можливості для жінок-мігрантів. Організація Об'єднаних Націй з питань жінок (UN Women) також активно працює над забезпеченням гендерної рівності в міграційних процесах через різні програми та ініціативи [31].

### **Вплив міжнародних конвенцій та угод на національні політики**

Міжнародні конвенції та угоди мають значний вплив на формування національних політик у сфері міграції. Вони створюють правові рамки та стандарти, яких повинні дотримуватися держави для забезпечення прав мігрантів

та досягнення гендерної рівності. У багатьох країнах ратифікація міжнародних конвенцій призводить до змін у законодавстві та політиці, спрямованих на покращення умов для жінок-мігрантів.

Наприклад, ратифікація Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) спонукала багато країн ввести заходи для захисту прав жінок-мігрантів та боротьби з гендерною дискримінацією. У свою чергу, впровадження Конвенції МОП № 189 про гідну працю для домашніх працівників змусило уряди багатьох країн визнати права домашніх працівників та забезпечити їм гідні умови праці.

### **Реальна ситуація мігрантів та виклики у забезпеченні гендерної рівності**

Незважаючи на існування численних міжнародних конвенцій та угод, реальна ситуація мігрантів часто не відповідає встановленим стандартам. Жінки-мігранти стикаються з численними викликами та бар'єрами у доступі до правосуддя, освіти, медичного обслуговування та ринку праці. Вони часто стають жертвами насильства, експлуатації та дискримінації, що ускладнює їхню інтеграцію в нове суспільство.

Одним з основних викликів є недотримання державами зобов'язань, взятих на себе у рамках міжнародних конвенцій. Часто відсутність політичної волі, обмежені ресурси та інституційна слабкість перешкоджають впровадженню ефективних заходів для забезпечення гендерної рівності. Крім того, культурні та соціальні стереотипи щодо ролі жінок у суспільстві також можуть заважати досягненню гендерної рівності у міграційних процесах [28; 23].

Міжнародні конвенції та угоди відіграють важливу роль у забезпеченні гендерної рівності в міграції, створюючи правові рамки та стандарти для захисту прав мігрантів. Однак для досягнення реальної гендерної рівності необхідно забезпечити ефективне впровадження цих стандартів на національному рівні. Це вимагає комплексного підходу, який включає як розробку та впровадження відповідних законодавчих актів, так і зміну культурних та соціальних стереотипів.

Досягнення гендерної рівності в міграційних процесах сприятиме не лише захисту прав жінок-мігрантів, але й загальному соціально-економічному розвитку як країн походження, так і приймаючих країн. Гендерно-чутлива міграційна політика може допомогти забезпечити безпечні та справедливі умови для мігрантів, сприяти їхній інтеграції у нові суспільства та підвищити їхній внесок у розвиток цих суспільств.

Національним урядам слід прийняти законодавчі акти, що забезпечують гендерну рівність та захист прав жінок-мігранток, а також проводити освітні та інформаційні кампанії для зміни культурних та соціальних стереотипів. Міжнародним організаціям важливо запроваджувати механізми моніторингу та оцінки впровадження міжнародних стандартів на національному рівні, а також надавати технічну та фінансову підтримку країнам.

Громадські організації можуть здійснювати адвокаційну роботу для підвищення обізнаності щодо проблем гендерної рівності серед політиків та громадськості, а також надавати консультаційні та підтримуючі послуги для жінок-мігранток. Дослідникам і науковцям важливо проводити дослідження щодо ефективності впровадження гендерно-чутливих політик у різних країнах та публікувати результати для підвищення обізнаності серед широкої аудиторії та сприяння прийняттю інформованих рішень.

Отже, досягнення гендерної рівності в міграційних процесах сприятиме не лише захисту прав жінок-мігрантів, але й загальному соціально-економічному розвитку як країн походження, так і приймаючих країн. Гендерно-чутлива міграційна політика може допомогти забезпечити безпечні та справедливі умови для мігрантів, сприяти їхній інтеграції у нові суспільства та підвищити їхній внесок у розвиток цих суспільств.

#### **1.4. Роль гендерної міграції у формуванні міжнародних відносин**

Міграція не є гендерно-нейтральним явищем. Чоловіки та жінки переживають міграцію по-різному, що зумовлено різними соціально-економічними, культурними та політичними факторами. Відмінності проявляються в різних міграційних потоках, включаючи трудову міграцію, вимушене переміщення та возз'єднання сімей. Гендерні моделі міграції значно впливають на міжнародні відносини через різні механізми, включаючи формулювання політики, дипломатичні відносини та міжнародну співпрацю [24].

Міграційна політика приймаючих країн часто відображає гендерні упередження, що має значні наслідки для міжнародних відносин. Жінки-мігрантки стикаються з додатковими перешкодами в отриманні дозволу на роботу, притулку та громадянства через гендерну політику та практику. Наприклад, жінки можуть мати обмежений доступ до працевлаштування через наявні соціальні стереотипи або юридичні обмеження. Це впливає на їхню здатність інтегруватися в нове суспільство та посилює їхню вразливість до експлуатації та дискримінації [26].

Гендерно-чутлива політика може посилити інтеграцію мігрантів і покращити двосторонні відносини між країнами відправлення та приймаючими країнами. Прийняття гендерно-чутливої міграційної політики свідчить про відданість правам людини та гендерній рівності, що може зміцнити міжнародну репутацію та відносини країни. Країни з прогресивною гендерною політикою можуть привернути позитивну дипломатичну увагу та співпрацю з боку інших країн і міжнародних організацій [25].

Питання міграції, зокрема ставлення до жінок-мігранток, можуть впливати на дипломатичні відносини між країнами. Країни з високим рівнем жіночої еміграції часто укладають двосторонні угоди про захист своїх громадян за кордоном, що відображає гендерний підхід до трудової міграції. Дипломатичні зусилля щодо вирішення гендерно-специфічних проблем міграції, таких як торгівля людьми та трудова експлуатація, демонструють ширшу відданість

правам людини та рівності. Дотримання міжнародних норм і стандартів щодо гендеру та міграції може сприяти кращим дипломатичним відносинам і міжнародній співпраці.

Гендерна міграція вимагає міжнародної співпраці з таких питань, як боротьба з торгівлею людьми, підтримка біженців і просування гендерної рівності. Міжнародні організації, включаючи Організацію Об'єднаних Націй, відіграють вирішальну роль у формуванні гендерно-чутливих рамок міграції та розвитку глобальної співпраці. Спільні ініціативи щодо вирішення гендерно-залежних міграційних проблем, таких як забезпечення безпечних шляхів міграції та підтримка постраждалих від гендерного насильства, ілюструють важливість міжнародної співпраці. Узгодження політики між країнами щодо усунення гендерних диспропорцій у міграції може призвести до більш ефективних і справедливих результатів для мігрантів. Регіональні угоди та рамки, такі як у Європейському Союзі, підкреслюють потенціал скоординованої гендерно-чутливої міграційної політики [32].

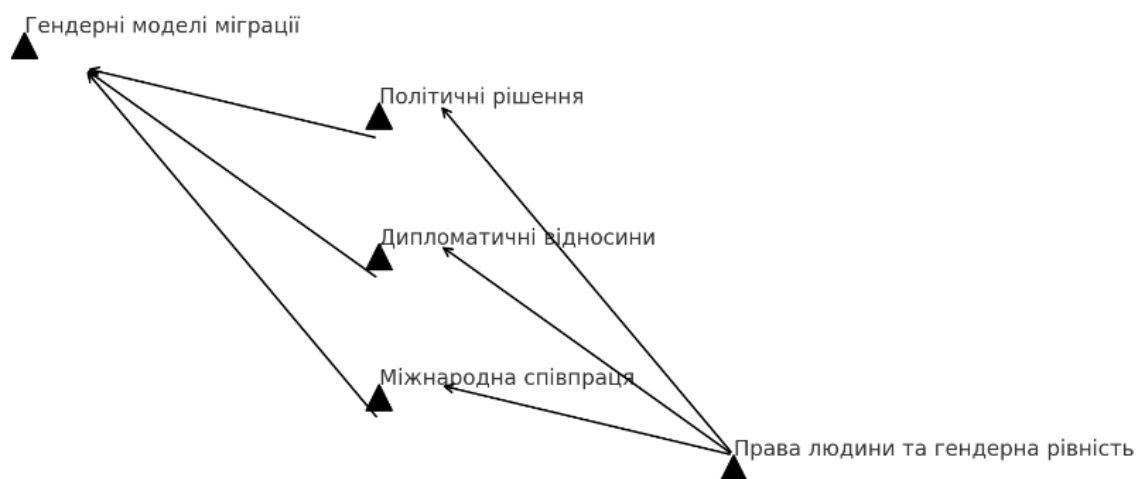


Рис. 1.4. Вплив гендерної міграції на міжнародні відносини (за UN Women, 2019)

1. Гендерні моделі міграції впливають на:
  - Політичні рішення: Формулювання політики з урахуванням гендерних аспектів.
  - Дипломатичні відносини: Вирішення гендерно-специфічних питань, як торгівля людьми та трудова експлуатація.
  - Міжнародну співпрацю: Спільні ініціативи та узгодження політики для вирішення гендерних проблем міграції.
2. Ці фактори впливають на:
  - Права людини та гендерну рівність: Прийняття гендерно-чутливої політики та зміцнення міжнародної репутації.

Соціальні та культурні фактори також впливають на міграційні процеси. Соціальні норми в країнах походження та призначення можуть обмежувати або сприяти міграції чоловіків і жінок. Наприклад, у деяких суспільствах жінки мають менше можливостей мігрувати через очікування виконання сімейних обов'язків. Політики приймаючих країн можуть впливати на гендерний склад мігрантів. Країни з високим попитом на робочу силу у певних секторах можуть формулювати політики для залучення специфічних груп мігрантів. Наприклад, Канада має програми для залучення медсестер, багато з яких є жінками [33].

Безпека та умови праці також відіграють важливу роль у виборі місця міграції. Жінки можуть віддавати перевагу країнам з кращими умовами праці та більшою соціальною безпекою, тоді як чоловіки часто більш готові працювати в небезпечних умовах заради вищої заробітної плати. Гендерні мережі мігрантів можуть сприяти вибору місця міграції. Наприклад, існування великих діаспор жінок з конкретних країн може полегшити новим мігранткам процес адаптації [34].

Гендерна міграція впливає не лише на індивідуальні міграційні процеси, але й на міжнародні відносини та політику. Вона відіграє важливу роль у формуванні політичних рішень та законодавства. Країни, які прагнуть залучити жінок-мігрантів для певних видів робіт, можуть створювати сприятливі умови

для їхньої інтеграції, включаючи соціальні програми та правові захисти. Наприклад, Європейський Союз активно працює над інтеграцією жінок-мігрантів через різні програми соціальної підтримки. Гендерна міграція також впливає на дипломатичні відносини між країнами. Країни походження можуть вимагати кращих умов праці та правового захисту для своїх громадян за кордоном, особливо для жінок, які часто стикаються з експлуатацією. Наприклад, Філіппіни активно захищають права своїх громадянок, які працюють за кордоном, через дипломатичні канали [35].

Міжнародна співпраця також є важливим аспектом гендерно-чутливої міграційної політики. Організації, такі як Міжнародна організація з міграції (МОМ), працюють над забезпеченням прав жінок-мігрантів через різні програми та ініціативи, спрямовані на боротьбу з торгівлею людьми та забезпечення рівних можливостей [38]. Гендерно-чутлива міграційна політика сприяє забезпеченню прав людини та рівності. Це включає в себе забезпечення безпечних і справедливих умов праці, доступ до медичної допомоги, освіти та соціальних послуг для всіх мігрантів незалежно від їх статі. Багато країн запроваджують політики щодо запобігання насильству та дискримінації на робочих місцях для жінок-мігрантів [36].

Отже, гендерна міграція є важливим чинником у формуванні міжнародних відносин. Вона впливає на політичні рішення, дипломатичні відносини та міжнародну співпрацю, підкреслюючи необхідність гендерно-чутливої міграційної політики для забезпечення прав людини та рівності. Така політика не лише покращує життя мігрантів, але й сприяє сталому економічному та соціальному розвитку як країн походження, так і приймаючих країн.

## РОЗДІЛ 2

### ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

#### 2.1. Гендерний аналіз статистичних даних про міграцію

Дослідники вже кілька десятиліть вивчають «фемінізацію міграції», широко аналізуючи масштаб та обсяг міжнародної міграції жінок і дівчат. Поточні дані свідчать про різноманіття тенденцій міграції в залежності від статі, часто заснованих на міграційних коридорах та типі міграції, включаючи, наприклад, родинну та трудову міграцію.

Зокрема, дані демонструють, що міжнародне населення мігрантів сильно статеві розподілене та географічно концентроване. У 2019 році чоловіки-мігранти перевищували кількістю жінок-мігрантів на 28,8 мільйонів, при цьому чоловіки-мігранти становили 58,5 відсотка, а жінки-мігранти - 41,5 відсотка від оцінених 169 мільйонів мігрантських робітників у всьому світі [42].

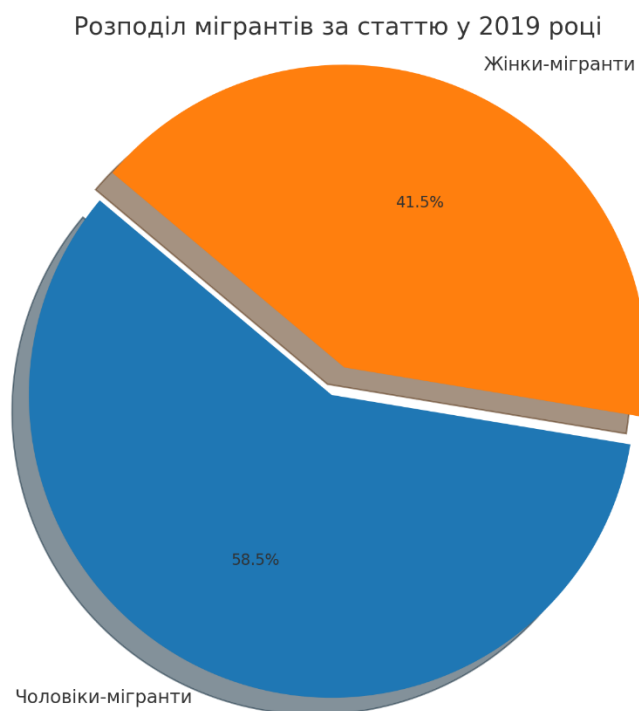


Рис. 2.1. Розподіл мігрантів за статтю у 2019 році за UN Women, 2019.



Географічно, більшість усіх мігрантських робітників (61%) проживала у трьох підрегіонах у 2019 році: Північна Америка, Арабські країни та Північна, Південна та Західна Європа [42].

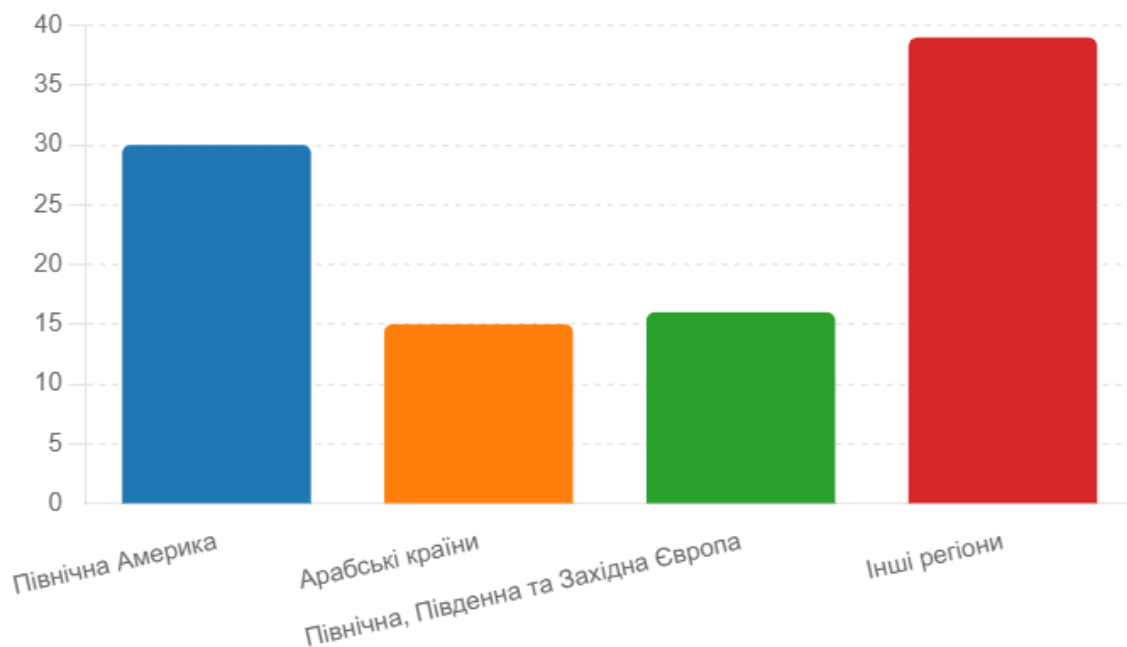


Рис. 2.2. Географічний розподіл мігрантських робітників у 2019 році за UN Women, 2019.

Гендер відіграє значну роль у міграційних процесах, впливаючи на типи роботи, доступні для мігрантів, а також на їхній вибір місця міграції. Теоретичні аспекти, які можна враховувати при аналізі впливу гендеру на відсоток міграції з перелічених місць, включають:

1. Сегрегація на ринку праці:
  - У багатьох регіонах існує гендерна сегрегація на ринку праці. Наприклад, чоловіки можуть переважно працювати в галузях, які вимагають фізичної сили (будівництво, важка промисловість), тоді як жінки часто зайняті в секторах обслуговування, догляду за дітьми та старшими людьми, або в хатньому господарстві. Ці гендерні стереотипи можуть впливати на вибір місця міграції.
2. Соціальні та культурні фактори:

- Соціальні та культурні норми впливають на мобільність чоловіків та жінок. У деяких суспільствах чоловіки мають більшу свободу для міграції у пошуках роботи, тоді як жінки можуть бути обмежені в своїх можливостях через сімейні обов'язки або соціальні обмеження.

### 3. Політики приймаючих країн:

- Політики приймаючих країн можуть впливати на гендерний склад мігрантів. Наприклад, деякі країни можуть мати специфічні програми для залучення жінок-мігрантів у сферу догляду або чоловіків у будівництво. Такі політики можуть визначати гендерний склад мігрантів у певних регіонах.

### 4. Безпека та умови праці:

- Умови праці та безпека в країні призначення також впливають на гендерний склад мігрантів. Жінки можуть віддавати перевагу країнам з кращими умовами праці та більшою соціальною безпекою. Чоловіки, навпаки, можуть бути більш готові ризикувати та працювати в небезпечних умовах заради вищої заробітної плати.

### 5. Мережі мігрантів:

- Мережі мігрантів грають важливу роль у виборі місця міграції. Гендерні мережі можуть сприяти тому, що більше жінок мігрує в регіони, де вже існують спільноти жінок-мігрантів, що надають підтримку та допомогу у пошуку роботи.

### **Приклади гендерного впливу на міграцію в конкретні регіони:**

#### 1. Північна Америка:

- Чоловіки можуть мігрувати на роботу в будівництво, виробництво та сільське господарство.

- Жінки можуть переважно займатися роботою в хатньому господарстві, доглядом за дітьми та старшими людьми, або працювати у сфері послуг.

#### 2. Арабські країни:

- Чоловіки можуть приїжджати на будівельні роботи або на роботу в нафтовій промисловості.

- Жінки можуть переважно працювати хатніми робітницями або у сфері догляду, де існує високий попит на жіночу працю.

3. Північна, Південна та Західна Європа:

- Чоловіки можуть мігрувати на будівельні роботи, роботу в промисловості або на сезонні сільськогосподарські роботи.

- Жінки можуть працювати в сфері охорони здоров'я, догляду за старшими людьми, або в сфері послуг.

Розуміння цих факторів допомагає формувати більш ефективну та справедливую міграційну політику, яка враховує специфічні потреби та умови як для чоловіків, так і для жінок-мігрантів.

У Європі ж у зв'язку з старінням та зменшенням населення, збільшенням участі жінок на ринку праці та зростаючою потребою у наданні догляду, зростає потреба у мігрантських працівниках у сфері соціального догляду. Докази свідчать про те, що оптимальний демографічний сценарій для Європи потребує поєднання уваги до міграції, вищої освіти та збільшення участі на ринку праці для компенсації зниження населення та підтримки старіючого населення [43]. Зусилля з підвищення гендерної рівності повинні бути підсилені для збільшення участі на ринку праці, з особливою увагою до жінок та жінок-мігранток. Вивчення гендерних тенденцій міграції у секторі соціального догляду є цікавим випадком через збільшення загальної потреби у працівниках соціального догляду та, відповідно, патерну гендерної праці в цьому секторі [39].

**Гендерне питання у вимушеній міграції українців на фоні повномасштабної війни рф з Україною.**

Не можна не згадати значний вплив на міграцію українських жінок внаслідок збройної агресії з боку Росії. Велика частина українського населення стала внутрішньо переміщеними особами, шукаючи безпечніше місце в межах країни (понад 7,1 млн осіб на початку квітня), або виїхала за кордон. За даними Управління Верховного комісара ООН з питань біженців, на 23 квітня 2022 року з України виїхали понад 5,1 млн осіб, з яких близько 2,9 млн - до Польщі, 774 тис.

- до Румунії, 490 тис. - до Угорщини, 443 тис. - до Молдови, 354 тис. - до Словаччини.



Рис. 2.3. Кількість біженців з України станом на 23 квітня 2022 року за Пищуліна О.

Для переважної більшості українців міграція за кордон мала вимушений та досить стресовий характер, з ключовою метою - врятувати себе та дітей. Одночасно серед жінок, які складають більшу частину вимушених мігрантів за кордон, були й ті, хто розглядав можливість еміграції ще до розпочаття повномасштабної війни. Отже, події лютого 2022 року лише прискорили процес ухвалення рішення та відкрили додаткові можливості для еміграції та адаптації за кордоном.

Опинившись в ситуації вимушеної міграції за кордоном, більшість намагалася обирати країну, куди мігрувати, де були корисні зв'язки та контакти, у вигляді родичів, друзів, знайомих, які б допомогли облаштуватися, поділилися досвідом та корисною інформацією щодо перебування у новій країні, за необхідності - надали матеріальну допомогу, притулок. Також на рішення, куди саме їхати, де облаштовуватись, вплинули наявність попереднього досвіду та

знань про менталітет, культуру, стиль життя у тій чи іншій країні, географічна близькість до України, знання іноземної мови [37].

Великою мірою цим критеріям відповідала Польща. Частина людей змінила кілька країн-реципієнтів у пошуках кращих умов проживання або для повернення до родини. Часто ставалися випадки, коли люди переїжджали з Польщі до Німеччини. Багато біженок описували свої внутрішні стани під час міграції переважно в негативному світлі, незважаючи на відносно відчуття безпеки. Вони відчували самотність, стрес, тривожність, непевність майбутнього, а також тугу за домівкою та рідними.

У країнах-реципієнтах стикалися з проблемами та ризиками, такими як мовний бар'єр, складнощі з працевлаштуванням за фахом, труднощі з отриманням медичної допомоги та знайомством з системою місцевої бюрократії. Переважні переваги та привабливі аспекти життя в Європі стосувалися якості життя, соціального забезпечення та безкоштовної освіти для дітей-біженців. За сприянням таких факторів, як знання іноземної мови, професійні навички, переїзд з родиною, корисні зв'язки та можливість долучитися до волонтерської діяльності, адаптація в новій країні була успішнішою.

Отже, найчастіше у процесі адаптації найбільш поширеними перешкодами є незнання іноземної мови, непрагнення влаштуватися на низькокваліфіковану роботу, різниця в менталітеті, культурі та способі життя, а також несприятливе ставлення місцевих жителів до мігрантів. Незважаючи на широкий спектр проблем, з якими стикаються вимушені мігранти, частина з них виявила, що рівень життя за кордоном не нижчий, а в окремих випадках навіть вищий, ніж у довоєнній Україні [37].

Аналізуючи гендерні особливості адаптації, респонденти відзначили, що загалом чоловікам легше адаптуватися, оскільки вони можуть очікувати вищої заробітної плати, працювати віддалено від сім'ї та не бути обтяженими сімейними обов'язками. Вони також готові працювати за будь-яким графіком, можуть працювати повний робочий день або за годинами.

Натомість жінкам важче пристосуватися, оскільки вони зазвичай не можуть працювати повний робочий день через сімейні обов'язки. Вони намагаються швидше знайти роботу, готові приймати низькокваліфіковану та низькооплачувану роботу, щоб забезпечити себе та дітей і створити їм комфортні умови для життя та навчання.

Відповідно, в якості перешкод у процесі адаптації найчастіше вказували незнання іноземної мови, небажання влаштуватися на низькокваліфіковану роботу, відмінності менталітету, культури та способу життя, «втома» від української теми серед місцевих жителів, їхнє не завжди приязне ставлення до мігрантів.

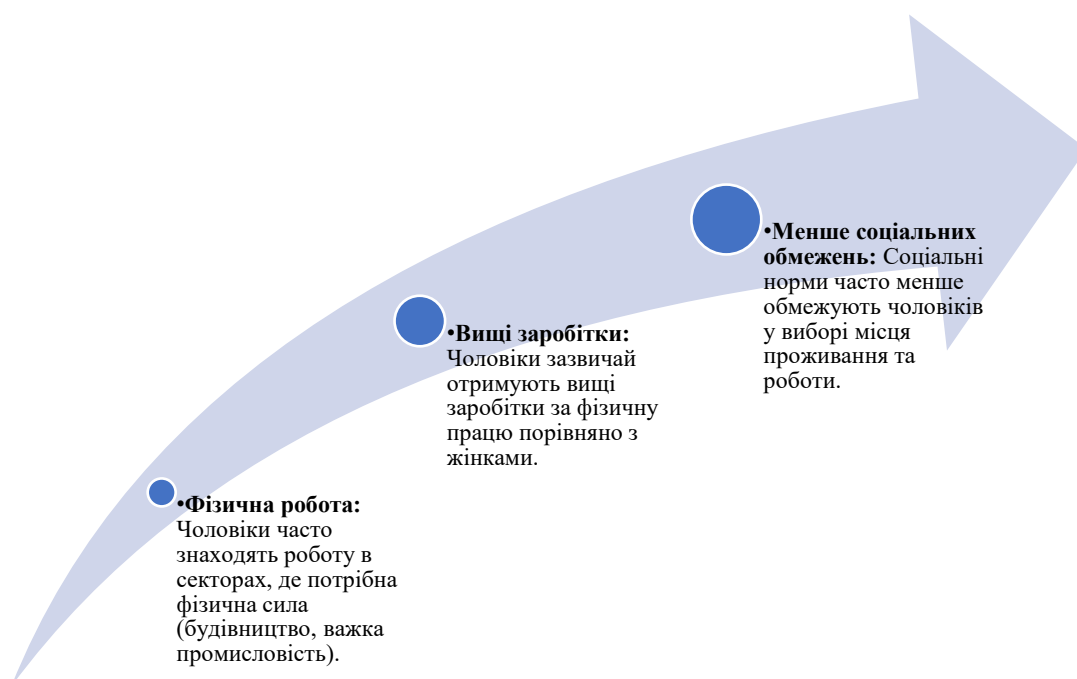


Рис. 2.4. Переваги чоловіків у інтеграції у суспільство у міграції за Феррант та Туччіо, 2015

•**Сімейні обов'язки:** Жінки часто мають більше сімейних обов'язків, що обмежує їхні можливості для міграції.

•**Небезпека та експлуатація:** Жінки стикаються з вищими ризиками насильства та експлуатації під час міграції.

•**Гендерна дискримінація:** Жінки можуть зіткнутися з гендерною дискримінацією на ринку праці, що ускладнює пошук роботи та інтеграцію в нове суспільство.

Рис. 2.5. Недоліки інтеграції жінок у суспільство у міграції за Феррант та Туччіо, 2015

Водночас, навіть зіткнувшись із широким колом психологічних, економічних, соціальних, культурних проблем, значна частина вимушених мігрантів отримала за кордоном рівень життя не нижчий, а в деяких випадках навіть вищий, ніж мали у довоєнній Україні. Аналізуючи гендерні особливості адаптації, біженці вказали, що загалом чоловікам легше адаптуватися у новій країні, оскільки вони можуть розраховувати на вищу заробітну плату, працювати віддалено від родини, не обтяжені сімейно-побутовими обов'язками; погоджуються на будь-який графік роботи, можуть працювати повний робочий день або подово. Натомість жінки не можуть працювати повний робочий день, тому що повинні більше часу проводити з дітьми, намагаються працевлаштуватися якнайшвидше, погоджуються на низькокваліфіковану і низькооплачувану роботу, щоб забезпечити себе та дітей, створити їм комфортні умови проживання та навчання [46].

Перешкоди у процесі адаптації найчастіше виникають через незнання мови, необхідність працювати на низькокваліфікованих посадах, культурні відмінності та негативне ставлення місцевих жителів до мігрантів. Водночас,

багато вимушених мігрантів помічають, що рівень життя за кордоном може бути навіть вищим, ніж у довоєнній Україні [36].

Чоловікам зазвичай легше адаптуватися через можливість вищої заробітної плати, гнучкий графік роботи та відсутність сімейних обов'язків. Натомість жінкам доводиться шукати низькокваліфіковану роботу, щоб забезпечити себе та дітей, та проводити більше часу з ними.

Українські жінки вважають, що дітям адаптуватися легше, оскільки вони швидше знаходять друзів та отримують підтримку від вчителів. Однак у дітей можуть виникати проблеми через тугу за рідними та стрес від зміни місця проживання або булінгу [37].

Ставлення місцевих мешканців до українських біженців в цілому є позитивним, особливо до жінок з дітьми. Вони також добре приймають чоловіків-мігрантів, які прибули до країни ще до початку війни та працюють сумлінно. Проте ставлення до тих, хто прибув після початку війни, може бути негативним, особливо якщо вони не проявляють бажання працювати або порушують соціальні норми.

Бажання запозичувати щось з європейського способу життя в Україні часто стосується безпеки та соціальної захищеності, законслухняності громадян, гендерної рівності та дотримання соціальних норм. Багато хто прагне отримати рівень та якість життя, яку бачили у країнах ЄС.

Вплив українських мігрантів на країни-реципієнти, на думку багатьох, є переважно позитивним. Економічна вигода для країн ЄС від працюючих мігрантів, а також можливість ознайомитися з українською культурою і народними традиціями є помітними [18].

Під час аналізу можливих змін у гендерній ментальності українського суспільства було відзначено, що протягом часу війни жінки проявили свою ефективність у всіх сферах життя. Вони стали більш впевненими у собі та своїх силах і, ймовірно, після війни стануть більш ініціативними та амбітними. Це може виявитися у їх активнішій участі в органах місцевого самоврядування та політиці.



Жінки, які перебували тривалий час за кордоном, можуть стати більш самодостатніми та наблизитися до європейських стандартів. Вони можуть проявляти незалежність від чоловіків, бути мобільними та підприємливими, здатними самотійно реалізовувати свої ініціативи та проекти.

Також, варто зазначити ефект заборони на виїзд чоловіків фертильного віку з України через війну з росією і одночасне дозволення виїзду та міграції жінок: воно може мати значний вплив на майбутнє українського народу. Спочатку, це може призвести до дисбалансу в статевому складі населення в Україні, що вплине на демографічні та соціальні показники країни. Брак чоловіків фертильного віку може призвести до зниження рівня народжуваності, що загрожує виникненням проблеми з поколінням, зменшенням робочої сили та загальної стійкості економіки.

Далі, збільшення кількості жінок, що виїжджають за кордон та залишаються в інших країнах, може призвести до зміни в соціальних та культурних стандартах. Жінки, що мігрують до розвинутих країн, можуть знаходити собі партнерів у місцевому населенні, що може призвести до ситуації, коли вони залишаються у цих країнах надовго або навіть на постійно. Це може призвести до зменшення кількості потенційних партнерів у віковій групі для українських жінок, що залишилися в Україні.

Крім того, якщо українки будуть виходити заміж за іноземців і залишатися у розвинутих країнах, це може призвести до зменшення попиту на шлюби з українцями серед молодого покоління. Це може спричинити соціальні та культурні зміни в українському суспільстві, включаючи зміну у стосунках між статями та уявлення про сім'ю та брак. Як наслідок, це може призвести до зростання числа одиноких людей та зменшення стабільності сімейних відносин в Україні.

Отже, результати дослідження показали, що гендерні фактори суттєво впливають на типи міграції, вибір місця призначення та умови праці мігрантів.

Гендерні розбіжності у міграційних потоках проявляються у тому, що чоловіки частіше мігрують для виконання фізично важкої праці, такої як

будівництво та важка промисловість, тоді як жінки зазвичай зайняті в секторах обслуговування, догляду та хатнього господарства. Це свідчить про гендерну сегрегацію на ринку праці та вплив культурних норм.

Вплив політик приймаючих країн також є значним. Політики та програми цих країн можуть визначати гендерний склад мігрантів. Наприклад, специфічні програми для залучення жінок-мігрантів у сферу догляду або чоловіків у будівництво формують гендерний склад мігрантів у певних регіонах.

Також важливо враховувати безпеку та умови праці. Жінки зазвичай віддають перевагу країнам з кращими умовами праці та соціальною безпекою, тоді як чоловіки готові ризикувати заради вищої заробітної плати. Крім того, мережі мігрантів грають важливу роль у виборі місця міграції, оскільки гендерні мережі сприяють міграції жінок у регіони з існуючими спільнотами жінок-мігрантів, що забезпечує підтримку та допомогу.

Особливий акцент слід зробити на вимушену міграцію через російську війну в Україні, яка значно вплинула на міграційні процеси, особливо серед жінок. Велика частина населення стала вимушеними мігрантами, зіткнувшись з такими проблемами, як мовний бар'єр, складнощі з працевлаштуванням та культурні відмінності.

Аналіз гендерних особливостей адаптації показав, що чоловікам легше адаптуватися у новій країні завдяки можливості отримувати вищу заробітну плату, гнучкий графік роботи та відсутність сімейних обов'язків. Натомість жінкам важче пристосуватися через необхідність піклуватися про дітей та обмежені можливості для роботи.

Соціально-економічні наслідки міграції, зокрема заборона на виїзд чоловіків фертильного віку та масова міграція жінок, можуть призвести до демографічних змін в Україні, включаючи зниження рівня народжуваності та зміну гендерних відносин.

Таким чином, дослідження підтверджує необхідність врахування гендерних аспектів у формуванні міграційної політики для забезпечення справедливих та ефективних умов для всіх мігрантів, незалежно від їх статі.

## 2.2. Гендерна дискримінація в міграційному процесі

Міграція, глобальне явище, спричинене різними факторами, відіграє значну роль у формуванні суспільств і економік у всьому світі. Однак серед складнощів міграції гендерна дискримінація стає поширеною проблемою, яка глибоко впливає на досвід мігрантів.

Гендерна дискримінація в міграції проявляється на різних етапах, від прийняття рішень до міграції до інтеграції після прибуття. На передміграційному етапі очевидними є нерівний доступ до можливостей міграції та обмежена автономія прийняття рішень, особливо для жінок. Під час транзиту жінки-мігрантки стикаються з підвищеним ризиком насильства та експлуатації, що ускладнюється перешкодами в доступі до основних послуг. Після прибуття в приймаючі країни зберігаються гендерні диспропорції на ринку праці, соціальній інтеграції та захисті від насильства за статтю [40].

Два потенційних сценарії дискримінації за ознакою статі щодо можна передбачити міграцію. По-перше, гендерна дискримінаційна практика може спонукати жінок до міграції, оскільки вони прагнуть свободи, якої вони позбавлені. Наприклад, раннє заміжжя, домашнє насильство або калічення жіночих статевих органів можуть змусити жінок залишити країну походження. По-друге, дискримінація може підірвати їхню здатність вільно та самостійно визначати, хочуть вони мігрувати чи ні [48]. Це може впливати, наприклад, із законодавчих норм, які накладають обмеження на жінок, чи потрібно гарантувати, що вони поважають побажання родичів чоловічої статі або «захистити їх від зла». Іншим обмежуючим фактором є доступ до освіти: якщо молоді дівчата не можуть завершити свою освіту, вони можуть стати залежними від родичів або знайомих чоловіків і змушені звертатися до них для важливого життєвого вибору. І навпаки, дослідження показують, що дискримінаційні соціальні інститути мають обмежений вплив на чоловічу міграцію [41].

Декілька основних факторів сприяють гендерній дискримінації під час міграції. Наприклад, соціальні та культурні норми часто диктують традиційні

гендерні ролі, обмежуючи свободу дій жінок у прийнятті рішень щодо міграції та зміцнюючи патріархальні структури. Економічні фактори, такі як сегментація ринку праці та економічна залежність, посилюють диспропорції у можливостях працевлаштування та заробітній платі. Інституційні чинники, в тому числі дискримінаційна політика та слабкі механізми примусу, зберігають нерівне ставлення до жінок-мігранток у рамках імміграційної та трудової систем [42].

Вплив гендерної дискримінації в міграції виходить за межі індивідуального досвіду та впливає на сім'ї, громади та суспільства. Жінки-мігрантки часто зазнають несприятливих наслідків для фізичного та психічного здоров'я через досвід насильства та експлуатації. Економічні можливості обмежені, що перешкоджає соціально-економічній мобільності та увічнює цикли бідності. Крім того, гендерна дискримінація порушує сімейну динаміку та згуртованість громади, підриваючи соціальну інтеграцію та зусилля щодо розвитку.

Подолання гендерної дискримінації в міграційному процесі потребує комплексних політичних втручань, які надають пріоритет гендерній рівності та правам людини. У наслідок, уряди та міжнародні організації повинні запроваджувати та впроваджувати міграційну політику з урахуванням гендерних аспектів, яка захищає права жінок-мігранток і усуває структурну нерівність. Інвестиції в допоміжні послуги, включаючи охорону здоров'я, юридичну допомогу та психосоціальну підтримку, є важливими для пом'якшення впливу гендерної дискримінації на добробут жінок-мігрантів [44]. Крім того, сприяння гендерному мейнстримінгу та ініціативам з підвищення обізнаності може кинути виклик шкідливим стереотипам і сприяти інклюзивним суспільствам, які цінують внесок усіх мігрантів, незалежно від статі.

У висновку можна зазначити, що гендерна дискримінація в міграції є поширеною проблемою, яка впливає на всі етапи міграційного процесу, від прийняття рішень до інтеграції після прибуття. Нерівний доступ до можливостей міграції, підвищений ризик насильства та експлуатації під час транзиту, а також гендерні диспропорції на ринку праці та в соціальній інтеграції після прибуття - все це свідчить про глибокий вплив гендерної дискримінації на досвід мігрантів.

Серед основних факторів, що сприяють гендерній дискримінації під час міграції, можна виділити соціальні та культурні норми, економічну залежність і сегментацію ринку праці, а також дискримінаційну політику та слабкі механізми примусу. Ці фактори обмежують можливості жінок-мігранток і увічнюють цикли бідності, негативно впливаючи на їхнє фізичне та психічне здоров'я, економічну мобільність та соціальну інтеграцію.

Для подолання гендерної дискримінації в міграційних процесах необхідні комплексні політичні втручання, які надають пріоритет гендерній рівності та правам людини. Уряди та міжнародні організації повинні впроваджувати гендерно-чутливу міграційну політику, яка захищає права жінок-мігранток і усуває структурну нерівність. Інвестиції в допоміжні послуги, включаючи охорону здоров'я, юридичну допомогу та психосоціальну підтримку, є важливими для пом'якшення впливу гендерної дискримінації. Сприяння гендерному мейнстримінгу та ініціативам з підвищення обізнаності може допомогти змінити шкідливі стереотипи та сприяти створенню інклюзивних суспільств, які цінують внесок усіх мігрантів, незалежно від статі.

Таким чином, ефективна боротьба з гендерною дискримінацією в міграційних процесах сприятиме захисту прав жінок-мігранток, покращенню їхнього добробуту та загальному соціально-економічному розвитку як країн походження, так і приймаючих країн.

## РОЗДІЛ 3

### ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ФАКТОРУ НА МІГРАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ

#### 3.1. Кейс-стаді з реальних міграційних ситуацій

Аналіз кейс-стаді є ключовим елементом дослідження гендерного фактору у міграційній політиці. Використання конкретних прикладів з реальних міграційних ситуацій дозволяє не лише підтвердити теоретичні концепції, але й глибше зрозуміти нюанси та особливості впливу гендеру на міграційні процеси.

Кейси допомагають ілюструвати, як різні аспекти міграційної політики впливають на жінок та чоловіків, висвітлюючи питання дискримінації, соціального захисту та порушення прав людини. Вони показують різноманітність ситуацій, з якими стикаються мігранти залежно від їхнього походження, соціально-економічного стану та інших факторів.

Таким чином, включення кейс-стаді у гендерному контексті дозволяє провести більш детальний та всебічний аналіз міграційних процесів, що сприяє розробці практичних рекомендацій для покращення умов праці та захисту прав мігрантів.

У цьому підрозділі було проаналізовано два кейси впливу гендерного аспекту на міграційну політику:

#### **Кейс зimbabweських жінок-мігранток у місті Мтата**

Протягом багатьох років переміщення людей із Зімбабве до Південної Африки було сферою чоловіків через відстань подорожі та ризики. Нечисленним жінкам-мігрантам доводилося витримувати стереотипи, що робило їх менш значущими у прийнятті міграційних рішень і в процесах, що впливали з цього. У більшості випадків їх називали супроводжуючими подружжям, які приєднуються до своїх чоловіків для виконання очікуваних традиційних домашніх робіт. Проте вимоги автономії та рівних прав у існуючому світі, у поєднанні з необхідністю забезпечення сім'ї до існування в суворих економічних

умовах, призвели до того, що багато зimbabweців шукають більш вигідних умов у Південній Африці.

Незважаючи на систему Міжнародної організації з міграції, спрямовану на пом'якшення проблем, пов'язаних з міграцією, багато зimbabweських жінок, які проживають у Мтаті, Південна Африка, стикаються зі значними перешкодами. Через цей кейс можна дослідити гендерний аспект міграції, його вплив на міжнародні відносини країн-учасниць, окреслюються тенденції міграції із Zimbabwe до Південної Африки та обговорюються проблеми, з якими стикаються жінки-мігрантки із Zimbabwe.

Вивчаючи кейс зimbabweських жінок-мігранток у Мтаті, Південна Африка дає нам можливість проаналізувати як гендерний аспект має такий значний вплив на відносини міжнародні між Zimbabwe та Південною Африкою:

1. Економічний внесок: Ці жінки відіграють важливу роль в економіці Південної Африки та Zimbabwe. Надсилаючи грошові перекази додому та беручи участь у робочій силі Південної Африки, вони зміцнюють економічні зв'язки між двома країнами.

2. Динаміка ринку праці: присутність цих жінок на ринку праці може вплинути на розподіл робочих місць. Це може призвести до дискусій між Zimbabwe та Південною Африкою щодо трудової політики та правил.

3. Міграційна політика: виклики, з якими стикаються ці жінки, наприклад відсутність документів і експлуатація, можуть викликати розмови про міграційну політику. Обидві країни можуть співпрацювати для вирішення цих проблем і захисту прав мігрантів.

4. Соціальна інтеграція: те, наскільки добре ці жінки інтегруються в південноафриканське суспільство, може вплинути на відносини між двома країнами. Позитивний досвід може сприяти порозумінню та доброзичливості між зimbabweськими мігрантами та місцевою громадою.

5. Гендерна рівність і права жінок: досвід цих жінок кидає виклик традиційним гендерним нормам і підкреслює важливість гендерної рівності. Це

може призвести до дискусій щодо розширення прав і можливостей жінок в обох країнах.

По суті, історії та зусилля зimbabweвських жінок-мігранток у Мтаті можуть слугувати каталізатором для зміцнення відносин між Зімбабве та Південною Африкою, особливо в таких сферах, як економіка, праця, міграція, соціальна інтеграція та гендерна рівність [2; 48].

### **Кейс практик і моделей, що сприяють уразливості жінок-домашніх мігрантів у Лівані**

У цьому дослідженні визначено ключові практики та закономірності, що сприяють уразливості жінок-домашніх мігрантів у Лівані, і запропоновано альтернативні підходи до ефективних дій. Дослідження кейсу, яке проводилося протягом чотирьох років, збирає базові дані для сприяння діалогу між політиками та зацікавленими сторонами, спрямованого на покращення умов праці та захисту цих працівників. У дослідженні розглядаються соціальні, адміністративні та правові практики, пов'язані з наймом домашніх робітників, на основі інтерв'ю з чиновниками різних міністерств, представниками НУО та самими працівниками.

Іноземна робоча сила становить значну частину робочої сили Лівану. Згідно зі звітом Програми розвитку ООН (ПРООН) «Профіль сталого людського розвитку в Лівані» (1997), іноземні працівники класифікуються за основними секторами діяльності. Жінки зі Шрі-Ланки, Філіппін, Індії та африканських країн переважно надають побутові послуги, тоді як чоловіки з Єгипту, Судану та Сирії працюють прибиральниками, будівельниками та сільськогосподарськими роботами. Крім того, деякі західні європейці та араби займаються секторами, які потребують наукових навичок або фінансових коштів. Незважаючи на вимогу щодо дозволів на роботу, багато іноземних працівників у Лівані працюють без них, що призводить до недостовірної статистики щодо їх кількості.

Історично склалося так, що ліванські домогосподарства наймали молодих ліванських жінок з бідних сімей або сусідніх країн для домашньої роботи. Однак приплив іноземок з Африки та Азії змінив цю динаміку. Посади, які раніше обіймали місцеві жінки, тепер займають іноземні домашні робітниці, які



стикаються з низьким статусом через характер їхньої роботи та расові забобони. Починаючи з 1990-х років, кадрові агентства поширилися, причому шрі-ланкійці та філіппінці є найбільшою кількістю домашніх робітників. Ці грошові перекази працівників значно сприяють економіці їхніх країн, причому значні суми надсилаються з Лівану.

Домашні працівники зазвичай приїжджають до Лівану через спонсорство агентств або окремих роботодавців. Вони прибувають із робочою візою, яка містить ім'я роботодавця, і роботодавець несе початкові витрати на візи, дозволи, страхування та медичні огляди. Працівники поділяються на три категорії: «проживаючі», «фрілансери» та «втікачі». Працівники, які проживають у них, проживають у своїх роботодавців, які покривають усі їхні фінансові потреби, але часто контролюють їхні пересування та зберігають їхні паспорти. Фрілансери живуть незалежно та працюють на погодинній основі для кількох роботодавців, насолоджуючись більшою свободою, але все ще вимагаючи офіційного спонсора. Втікачі, які втекли від ситуацій жорстокого поводження, часто живуть ховаючись і стикаються з правовими проблемами.

Домашні працівники, які постійно живуть у країні, і ті, хто втік, вважаються «невільною працею», оскільки вони не можуть обирати або змінювати роботодавця без дозволу державних органів. Відмова від спонсора робить їх незаконними, ризикуючи арештом і депортацією. Фрілансери, формально пов'язані зі спонсором, відчують більше свободи та менше експлуатації. Тимчасовий характер іноземної праці за своєю суттю обмежує свободи працівників, а особливі умови, з якими стикаються домашні робітники, що проживають у них, посилюють їхню експлуатацію [49].

Це дослідження підкреслює потребу в комплексних реформах політики та захисних заходах для усунення вразливості жінок-мігрантів, які працюють в якості домашньої прислуги в Лівані. Співпраця політиків, НУО та міжнародних організацій є важливою для покращення умов праці та захисту їхніх прав.

Ситуація з жінками-мігрантками, які працюють у домашньому господарстві в Лівані, має значний вплив на міжнародні відносини, особливо між

країнами-експортерами робочої сили та Ліваном. Ці аспекти розкривають, як ця проблема впливає на міжнародну арену.

Перш за все, міграція робочої сили сприяє зміцненню двосторонніх відносин між Ліваном та країнами, з яких походять працівники, такими як Шрі-Ланка, Філіппіни та Індія. Ці країни активно співпрацюють з Ліваном, щоб забезпечити права та захист своїх громадян, що працюють за кордоном. Це співробітництво часто включає обмін інформацією, навчальні програми та інші заходи, спрямовані на покращення умов праці мігрантів.

Економічна взаємозалежність між Ліваном та країнами-експортерами робочої сили збільшується завдяки грошовим переказам, які надсилаються працівниками своїм родинам. Ці грошові перекази сприяють економічній стабільності країн-експортерів та зміцнюють економічні зв'язки між державами. Наприклад, значна частина економік Шрі-Ланки та Філіппін залежить від переказів, що надсилаються мігрантами, які працюють у Лівані.

Проте випадки зловживання та експлуатації жінок-мігранток викликають напруженість у міжнародних відносинах. Країни-експортери робочої сили часто вимагають від Лівану кращого захисту прав їхніх громадян. Це призводить до дипломатичних переговорів і укладання двосторонніх угод про захист працівників. Такі угоди можуть включати положення про мінімальні стандарти праці, соціальний захист та механізми вирішення спорів.

Тиск з боку міжнародних організацій, таких як Міжнародна організація праці (МОП), змушує Ліван впроваджувати реформи у своїй міграційній політиці та практиках працевлаштування. Це сприяє покращенню умов праці та захисту прав мігрантів, що, у свою чергу, позитивно впливає на імідж країни на міжнародній арені. Наприклад, Ліван був змушений переглянути свої закони щодо праці мігрантів та забезпечити кращий моніторинг умов праці.

Проблеми, з якими стикаються жінки-мігрантки, привертають увагу міжнародної спільноти до питань прав людини та гендерної рівності. Це сприяє глобальному діалогу про необхідність захисту вразливих груп населення та покращення умов праці для мігрантів у всьому світі. Таким чином, питання

захисту прав жінок-мігранток стає частиною ширшого руху за права людини та соціальну справедливість.

Таким чином, ситуація з жінками-мігрантками в Лівані має широкий вплив на міжнародні відносини, стимулюючи економічне співробітництво, викликаючи дипломатичні виклики та сприяючи впровадженню політичних і соціальних реформ. Вирішення цих питань потребує скоординованих зусиль на міжнародному рівні для забезпечення справедливості та захисту прав усіх працівників.

### 3.2. SWOT-аналіз впровадження гендерно-чутливої міграційної політики у державі

Задля кращого аналізу та розуміння теми було проведено SWOT-аналіз, присвячений різним сторонам варіантів розвитку держави після провадження гендерно-чутливої міграційної політики.

Таблиця 3.1.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Підвищення обізнаності: дедалі більше визнається гендерна нерівність у міграції, що призводить до більшої уваги з боку політиків та зацікавлених сторін.</p> <p>Міжнародні рамки: Існуючі міжнародні рамки, такі як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), забезпечують основу для вирішення гендерних питань у міграційній політиці.</p>	<p>Прогалини в реалізації політики: незважаючи на рамки політики, часто існує розрив між формулюванням і впровадженням політики, що обмежує ефективність гендерно-чутливої політики.</p> <p>Відсутність гендерного мейнстримінгу: гендерні міркування можуть маргіналізуватися або не враховуватися при розробці міграційної політики, що призводить до політики, яка</p>

<p>Адвокація та активізм: сильні зусилля феміністичних і жіночих правозахисних організацій підвищили обізнаність і підштовхнули до міграційної політики з урахуванням гендерних аспектів.</p> <p>Дослідження та дані: Збільшення обсягу досліджень і збору даних дозволило отримати засноване на фактах розуміння гендерних аспектів міграції, що стало основою для розробки політики.</p>	<p>не враховує належним чином гендерну нерівність.</p> <p>Обмежені ресурси: Обмеження ресурсів, як фінансових, так і людських, може перешкоджати зусиллям щодо розробки та реалізації міграційної політики з урахуванням гендерних аспектів.</p> <p>Культурні та інституційні бар'єри: глибоко вкорінені культурні норми та інституційні упередження можуть перешкоджати просуванню до гендерної рівності в міграційній політиці.</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>Інновації в політиці: є можливість впровадити інновації та розробити нові політичні підходи, які враховують гендерні аспекти в усіх аспектах управління міграцією.</p> <p>Міжнародне співробітництво: співробітництво між країнами та міжнародними організаціями може сприяти обміну найкращими практиками та розбудові потенціалу в міграційній політиці з урахуванням гендерних аспектів.</p> <p>Технології та дані: прогрес у технологіях і методах збору даних відкриває можливості для покращення збору та аналізу міграційних даних,</p>	<p>Політичний опір: опір консервативних або патріархальних політичних сил може перешкоджати зусиллям щодо просування гендерної рівності в міграційній політиці.</p> <p>Економічна нестабільність: Економічні спади чи заходи жорсткої економії можуть відвернути увагу та ресурси від політичних ініціатив, що враховують гендерні аспекти.</p> <p>Ксенофобія та дискримінація: зростання ксенофобії та антиіммігрантських настроїв може посилити дискримінацію за статтю та насильство щодо жінок-мігрантів та осіб із гендерною різноманітністю.</p>

<p>дезагрегованих за статтю, що дає змогу формувати політику на основі фактичних даних.</p> <p>Залучення громадянського суспільства: залучення організацій громадянського суспільства, включно з групами захисту прав жінок, може мобілізувати підтримку серед населення та виступати за гендерно-чутливу міграційну політику.</p>	<p>Негативна реакція політики: скасування прогресивної гендерної політики в деяких країнах може підірвати глобальні зусилля щодо просування гендерної рівності в міграції.</p>
--	--

Цей SWOT-аналіз впровадження гендерно-чутливої міграційної політики у державі пропонує ретельну оцінку гендерних міркувань у міграційній політиці з метою висвітлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, що впливають на формулювання та реалізацію політики.

Сегмент сильних сторін визначає такі позитивні аспекти, як підвищена обізнаність, міжнародні рамки, заходи з адвокації та досягнення в дослідженнях, які сприяють просуванню гендерно-чутливої міграційної політики. Однак аналіз також виявляє слабкі сторони, включаючи прогалини в реалізації політики, обмежену інтеграцію гендерних аспектів, обмеження ресурсів і культурні бар'єри, які перешкоджають ефективності результатів політики.

Крім того, аналіз досліджує такі можливості, як політичні інновації, міжнародна співпраця, технологічний прогрес і залучення громадянського суспільства, які представляють шляхи для просування гендерної рівності в рамках міграційної політики. Але такі загрози, як політичний опір, економічна нестабільність, ксенофобія та потенційні політичні невдачі, створюють значні проблеми для реалізації гендерно-чутливих цілей політики.

Підсумовуючи, SWOT-аналіз різних сторін варіантів розвитку держави після провадження гендерно-чутливої міграційної політики підкреслює складність розгляду гендерних міркувань у міграційній політиці та різноманітний спектр викликів і можливостей, які в ній виникають. Хоча є очевидні сильні сторони та можливості, на які можна спиратися, наприклад підвищення обізнаності та міжнародна співпраця, існують також значні слабкі сторони та загрози, які потребують уваги для забезпечення ефективних результатів політики.

### **3.3. Особливості гендерно-орієнтованих програм у міграційній політиці**

Гендерно-орієнтовані програми в міграційній політиці мають вирішальне значення для вирішення унікальних проблем, з якими стикаються жінки та інші гендерні меншини в процесі міграції. У цьому порівняльному аналізі розглядається ефективність таких програм у Канаді та Німеччині, двох країнах, відомих своєю прогресивною міграційною політикою. Дослідження спрямоване на те, щоб висвітлити найкращі практики та сфери, які потрібно вдосконалити, щоб інформувати про краще формування політики.

Метою компаративного аналізу є оцінка результативності різних програм щодо гендерної рівності у міграційній політиці, виявлення успішних стратегій та підходів для їх застосування в інших країнах, а також розробка рекомендацій для покращення існуючих програм на основі успішного досвіду. Крім того, аналіз сприяє підвищенню обізнаності про важливість гендерної рівності серед політиків та суспільства і допомагає зрозуміти глобальні тенденції, адаптуючи ефективні підходи до локальних умов. Це сприяє забезпеченню справедливих та рівноправних умов для всіх мігрантів.

Аналіз використовує комбінацію якісних і кількісних методів. Дані були зібрані з урядових звітів, наукових досліджень. Порівняльна база зосереджена на

трьох ключових сферах: законодавчі рамки, реалізація гендерних програм і результати для жінок-мігрантів.

### Порівняльний аналіз гендерно-орієнтованих програм у міграційній політиці Канади і Німеччини

Таблиця 3.2.

Ключові сфери	Країна	Опис
Правові рамки	Канада	Міграційна політика Канади містить суворі законодавчі положення щодо гендерної рівності. Закон про імміграцію та захист біженців (IRPA) прямо згадує про необхідність захисту жінок і дітей від насильства. Канада також дотримується міжнародних конвенцій, таких як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW).
Правові рамки	Німеччина	Законодавча база Німеччини також підтримує гендерну рівність у сфері міграції. Закон про проживання та Закон про притулок містять положення щодо захисту вразливих груп, зокрема жінок. Німеччина є підписантом

		<p>CEDAW та Стамбульської конвенції, яка передбачає захист жінок від насильства.</p>
<p>Впровадження гендерно-спеціальних програм</p>	<p>Канада</p>	<p>Програма допомоги переселенню (RAP): надає індивідуальну підтримку жінкам-біженцям, включаючи консультування після травм і навчання мові. Перевірка на предмет гендерно зумовленого насильства (ГОН): усі заявники на отримання статусу біженця перевіряються на ризики ГОН, а особам, визначеним як група ризику, надається спеціалізована підтримка. Послуги з поселення: ці послуги, що фінансуються федеральним урядом, включають допомогу в працевлаштуванні, мовну підготовку та програми інтеграції в громаду, розроблені з урахуванням гендерного підходу.</p>
<p>Впровадження гендерно-спеціальних програм</p>	<p>Німеччина</p>	<p>Інтеграційні курси для жінок: ці курси зосереджені на мовних навичках, культурній орієнтації та розширенні можливостей. Жіночі притулки</p>



		та служби підтримки: фінансуються як на федеральному рівні, так і на рівні штату, ці служби забезпечують безпечні місця та консультації для жінок-мігранток, які зазнали насильства. Програми працевлаштування: Цільові ініціативи, спрямовані на допомогу жінкам-мігранткам у виході на ринок праці, такі як програми наставництва та професійне навчання спеціально для жінок.
Результати для жінок-мігрантів	Канада	Рівень зайнятості: Вищий рівень зайнятості серед переселених жінок-біженок порівняно з іншими країнами. Здоров'я та благополуччя: покращене психічне здоров'я та благополуччя завдяки комплексним послугам підтримки. Інтеграція в громаду: високий рівень інтеграції в громаду та участь у місцевих заходах.
Результати для жінок-мігрантів	Німеччина	Рівень зайнятості: Хоча спостерігається покращення,

	<p>рівень зайнятості жінок-мігрантів все ще нижчий, ніж серед чоловіків. Здоров'я та благополуччя: доступ до медичних послуг покращився, але існують відмінності в доступності підтримки психічного здоров'я. Інтеграція в суспільство: Жінки-мігрантки повідомляють, що почуваються більш інтегрованими та мають більше можливостей, але мовні бар'єри залишаються значною перешкодою.</p>
--	---

У висновок можна сказати що і Канада, і Німеччина досягли значних успіхів в інтеграції гендерно-орієнтованих програм у свою міграційну політику. Централізований і добре фінансований підхід Канади забезпечує більш послідовну систему підтримки, що веде до кращих загальних результатів для жінок-мігранток. Децентралізований підхід Німеччини, хоч і є інноваційним, страждає від непослідовностей, які впливають на загальну ефективність її програм. Для підвищення ефективності гендерно-орієнтованих міграційних програм обидві країни могли б отримати вигоду від обміну найкращими практиками та вивчення досвіду одна одної. Канада могла б прийняти місцеві та культурно специфічні підходи Німеччини, тоді як Німеччина могла б отримати вигоду від комплексної та однаково реалізованої політики Канади.

**Рекомендації міжнародним організаціям щодо гендерно-орієнтованих програм в міграції**

Ці рекомендації можна направити до міжнародних організацій, які займаються питаннями міграції та гендерної рівності.

Міжнародна організація з міграції (ІОМ) є агенцією ООН, що надає допомогу урядам у розробці міграційної політики та працює над захистом прав мігрантів, сприяючи покращенню умов їх праці та проживання. Міжнародна організація праці (ІЛО) розробляє стандарти праці та рекомендації, спрямовані на захист вразливих груп, таких як жінки-мігрантки, та працює над поліпшенням умов праці мігрантів [59].

ООН Жінки (UN Women) підтримує програми та ініціативи, спрямовані на захист прав жінок у всьому світі, включаючи мігранток, та займається питаннями гендерної рівності та розширенням прав і можливостей жінок. Управління Верховного комісара ООН з прав людини (ОНСНР) працює над запобіганням дискримінації та забезпеченням доступу до правосуддя для всіх мігрантів, включаючи захист та пропагування прав людини. Європейська комісія, інституція Європейського Союзу, розробляє політику у сфері міграції та інтеграції, зокрема з акцентом на гендерну рівність, підтримуючи ініціативи для покращення умов життя та праці мігрантів у країнах-членах ЄС.

Відправка цих рекомендацій до міжнародних організацій може допомогти в реалізації запропонованих заходів на міжнародному рівні та сприяти поліпшенню умов для жінок-мігранток по всьому світу. Ці організації мають необхідні ресурси та вплив для впровадження змін, що забезпечать гендерну рівність у міграційній політиці.

### **Гендерно-чутлива міграційна політика**

Уряди та міжнародні організації розробляють політику, яка враховує гендерний досвід і вразливість мігрантів. Ці політики можуть включати положення щодо доступу до медичної допомоги, освіти, правової допомоги та захисту від насильства за статтю. Така політика сприяє створенню безпечного та підтримуючого середовища для всіх мігрантів, зокрема жінок і дітей, які можуть бути особливо вразливими [45].

### **Інтеграція гендерних аспектів у міграційні програми**

Гендерна інтеграція передбачає врахування гендерних аспектів у всі аспекти міграційних програм та ініціатив. Це гарантує, що унікальні потреби та

внески як чоловіків, так і жінок враховуються. Наприклад, програми, спрямовані на забезпечення зайнятості, мають враховувати специфічні бар'єри, з якими стикаються жінки-мігрантки, такі як необхідність догляду за дітьми чи культурні обмеження [46].

### **Послуги підтримки для жінок-мігранток**

Програми можуть надавати послуги підтримки, адаптовані до потреб жінок-мігранток, такі як доступ до догляду за дітьми, послуги з репродуктивного здоров'я та допомога в пошуку роботи чи започаткуванні бізнесу. Це може включати навчальні курси, підтримку підприємницьких ініціатив та мережі взаємодопомоги серед жінок-мігранток [47].

### **Ініціативи з розширення прав і можливостей жінок-мігранток**

Ініціативи, спрямовані на розширення прав і можливостей жінок-мігранток в економічному, соціальному та політичному плані, можуть допомогти їм подолати бар'єри та досягти більшої незалежності та самодостатності в нових громадах. Це може включати програми з лідерства, доступ до фінансових ресурсів та участь у громадських і політичних процесах.

### **Кампанії з підвищення обізнаності**

Освітні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності щодо гендерних питань у міграції, можуть допомогти боротися зі стереотипами, дискримінацією та гендерно зумовленим насильством, а також сприяти гендерній рівності та правам жінок. Такі кампанії можуть охоплювати інформаційні заходи, медіа-кампанії та освітні програми в громадах [50].

### **Розвиток потенціалу для політиків і постачальників послуг**

Навчальні програми для політиків, урядовців і постачальників послуг можуть допомогти їм краще зрозуміти та задовольнити гендерні потреби мігрантів і розробити більш ефективні політики та програми. Це може включати тренінги з гендерної чутливості, обмін досвідом та кращими практиками.

### **Підтримка гендерної рівності на всіх рівнях**

Важливо, щоб гендерно-орієнтовані програми мали підтримку на всіх рівнях - від міжнародних організацій до місцевих громад. Це сприяє створенню

стійкої системи підтримки для мігрантів різної статі, забезпечуючи їм рівні можливості та права незалежно від їхнього статусу [52].

### **Залучення жінок-мігранток до розробки політик**

Залучення жінок-мігранток до розробки та впровадження міграційних політик є важливим кроком для забезпечення того, щоб їхні голоси та потреби були почуті та враховані. Це може здійснюватися через консультації, фокус-групи та участь у громадських радах [51].

Загалом, гендерно-орієнтовані програми у сфері міграції відіграють вирішальну роль у просуванні гендерної рівності, захисті прав жінок і чоловіків-мігрантів і забезпеченні того, щоб міграція приносила користь усім людям незалежно від статі.

У висновку можна сказати, що гендерно-орієнтовані програми в міграційній політиці відіграють ключову роль у підтримці жінок і гендерних меншин. Приклад Канади та Німеччини демонструє успіхи, хоча їхні підходи різняться.

Зокрема, Канада використовує централізовану і добре фінансовану систему, що забезпечує високу ефективність програм підтримки жінок-мігранток, таких як Програма допомоги переселенню (RAP) і спеціалізована підтримка для осіб, що зазнали гендерно зумовленого насильства.

Німеччина, у свою чергу, застосовує децентралізований підхід з інноваційними програмами, як інтеграційні курси для жінок та жіночі притулки. Проте, через непослідовність у реалізації програм, їхня ефективність обмежена.

Отже, для підвищення ефективності гендерно-орієнтованих програм рекомендується наступне:

1. Міжнародній організації з міграції (ІОМ): розробляти політики, спрямовані на забезпечення гендерної рівності.
2. ООН Жінки (UN Women): продовжувати підтримувати права жінок-мігранток.

3. Європейській комісії: впроваджувати ініціативи для поліпшення умов життя та праці мігрантів у країнах-членах ЄС.

Залучення жінок-мігранток до розробки політик та врахування їхніх потреб забезпечить справедливі умови для всіх мігрантів, сприяючи гендерній рівності у міграційній політиці.

## ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз наукової літератури щодо гендерного підходу в міграційній політиці дозволив з'ясувати, що гендер є складним соціальним конструктом, який суттєво впливає на міграційні процеси, і у наслідок – на міжнародні відносини. Було виявлено гендерні відмінності у міграційних процесах шляхом аналізу участі жінок та чоловіків у різних типах міграції.

Гендерні ролі та стереотипи формують поведінку та рішення щодо міграції, визначаючи маршрути та досвід адаптації мігрантів. Також встановлено, що існує значна різниця у підходах різних держав до забезпечення гендерної рівності, проте більшість сучасних держав визнають необхідність інтеграції гендерного підходу у свою міграційну політику.

Емпіричне дослідження гендерних особливостей у контексті міграційної політики показало, що жінки складають значну частину міжнародних мігрантів і часто зазнають подвійної дискримінації через свою стать та міграційний статус. Гендерний аналіз статистичних даних про міграцію виявив, що жінки-мігрантки часто мають обмежений доступ до ринку праці та соціальних послуг, що погіршує їхнє становище у порівнянні з чоловіками. Гендерні стереотипи та соціальні норми значно впливають на мобільність чоловіків та жінок, визначаючи їхні можливості у міграційному процесі.

Практичний аналіз гендерного фактора у міграційній політиці продемонстрував, що жінки-мігрантки стикаються з численними викликами, включаючи мовні бар'єри, обмежений доступ до працевлаштування та медичної допомоги, а також соціальну ізоляцію. SWOT-аналіз впровадження гендерно-чутливої міграційної політики у державі виявив як сильні сторони, такі як підвищення обізнаності та міжнародна співпраця, так і слабкі сторони, включаючи прогалини в реалізації політики та культурні бар'єри, які перешкоджають ефективності гендерно-чутливої міграційної політики. Аналіз впливу гендеру на формування міграційної політики показав, що ступінь урахування гендерного виміру в сучасних стратегіях держав різниться, проте

успішні приклади адаптації показують, що підтримка родини, знання іноземної мови та наявність соціальних контактів можуть значно полегшити процес інтеграції. Порівняльний аналіз ефективності гендерно-орієнтованих програм показав, що такі країни, як Канада та Німеччина, по різному досягли значних успіхів в інтеграції гендерного підходу у свою міграційну політику.

Було встановлено, що на формулювання гендерно-чутливих політичних рішень у сфері міграції впливають правові та інституційні рамки, міжнародні конвенції, соціальні та культурні норми, економічні умови, освітній рівень, політична воля та міжнародна співпраця. Ці фактори визначають ефективність впровадження гендерно-чутливої міграційної політики.

Також, було показано динаміку змін гендерних відносин у контексті міграції шляхом вивчення еволюції гендерних ролей та стереотипів у міграційному середовищі. Гендерні відносини впливають на міграційні потоки, соціальні наслідки міграції та визначають структуру і динаміку міжнародних відносин, що підтверджено дослідженнями, які показали вплив соціальних норм, економічних умов і політичних рішень на мобільність чоловіків та жінок

Комплексний підхід до вирішення гендерних питань у міграції включає законодавчі зміни, розробку спеціальних програм підтримки, підвищення обізнаності суспільства та міжнародну співпрацю. Необхідно розробити та впровадити комплексні програми підтримки жінок-мігранток з урахуванням їхніх специфічних потреб, включаючи доступ до освіти, медичної допомоги та працевлаштування. Важливим також є підвищення обізнаності щодо гендерних питань серед політиків та громадськості для зміни культурних та соціальних стереотипів. Активізація міжнародної співпраці та обмін досвідом між країнами сприятиме розробці ефективних політик, спрямованих на забезпечення гендерної рівності у міграційних процесах.

Тобто, впровадження гендерно-чутливої політики має значний вплив на міжнародні відносини, покращуючи двосторонні відносини між країнами, які активно впроваджують такі політики, та підвищуючи їхню міжнародну репутацію як захисників прав людини та гендерної рівності.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнатюк О. Гендерний фактор у міграційній політиці держави. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Дипломатія у міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність» (Київ, 2023 р.). 221 ст. URL: <http://fmv.nau.edu.ua/wp-content/uploads/compressed.pdf> (дата звернення: 26.04.2024)
2. Гнатюк О. Гендерні стереотипи в міграційній політиці в контексті інформаційно-комунікаційних стратегій. XXIV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» (Київ, 2024 р.). URL: <https://classroom.google.com/u/1/c/NTQxNjY0OTgwNjE5> (дата звернення: 26.04.2024)
3. Hondagneu-Sotelo, Introduction: Gender and Contemporary U.S. Immigration, Totowa, NJ: Rowman & Allanheld, 1999. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00027649921954363> (дата звернення: 27.04.2024)
4. Lorber J. Paradoxes of Gender, London, 1994 URL: <https://xyonline.net/sites/xyonline.net/files/2019-08/Lorber%2C%20Paradoxes%20of%20Gender%20%281994%29.pdf> (дата звернення: 27.04.2024)
5. Ortner S. B. Making Gender: The Politics and Erotics of Culture, 1996, Illinois University URL: <https://www.jstor.org/stable/40545797> (дата звернення: 27.04.2024)
6. Hoffman I. Reconceptualizing femininity and masculinity: From gender roles to gender self-confidence, Journal of Social Behavior and Personality. 15. 475-503, 2000. URL: [https://www.researchgate.net/publication/289972894\\_Reconceptualizing\\_femininity\\_and\\_masculinity\\_From\\_gender\\_roles\\_to\\_gender\\_self-confidence](https://www.researchgate.net/publication/289972894_Reconceptualizing_femininity_and_masculinity_From_gender_roles_to_gender_self-confidence) (дата звернення: 27.04.2024)

7. Friedan B. *The Feminine Mystique*, New York, 1963 URL: <https://nationalhumanitiescenter.org/ows/seminars/tcentury/FeminineMystique.pdf> (дата звернення: 28.04.2024)
8. Green R. *Robert Stoller's Sex and Gender: 40 Years On*, London, 2010 URL: [https://www.researchgate.net/publication/45630682\\_Robert\\_Stoller's\\_Sex\\_and\\_Gender\\_40\\_Years\\_On](https://www.researchgate.net/publication/45630682_Robert_Stoller's_Sex_and_Gender_40_Years_On) (дата звернення: 28.04.2024)
9. Іващенко О. В. Гендерна наукова перспектива: від світогляду до політики. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, Київ, 1998 № 4. URL: <https://stmm.in.ua/archive/issue.php?issue=1998-6> (дата звернення: 28.04.2024)
10. Скотт Дж. *Gender: A Useful Category of Historical Analysis*, Oxford University Press, 1986 URL: <https://www.jstor.org/stable/1864376> (дата звернення: 28.04.2024)
11. Мельник Т. М. *Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід*, Київ, 2010 URL: [https://gender.org.ua/images/lib/Melnik\\_2011.pdf](https://gender.org.ua/images/lib/Melnik_2011.pdf) (дата звернення: 29.04.2024)
12. Arizpe L. *Migration, Women and Social Development: Key Issues*, 2014, National Autonomous University of Mexico, Cuernavaca, Mexico, 2014 URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-06572-4> (дата звернення: 30.04.2024)
13. Benería L., Roldán M. *The Crossroads of Class and Gender*, Cornell University, 1987 URL: <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/C/bo5969753.html> (дата звернення: 30.04.2024)
14. Nash J. C., Fernández-Kelly M. P. *Women, Men, and the International Division of Labor*, New York, 1984 URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=mRNh464TYQgC&oi=fnd&pg=PR7&dq=J.+C.+Nash+and+M.+P.+Fern%C3%A1ndez-Kelly,+Women,+men,+and+the+international+division+of+labor.+Suny+Press,+1984>

[3.&ots=Ecs84o1FDh&sig=MPmn0fSdVBy0BKJ3KdeRO\\_gHmCo&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](3.&ots=Ecs84o1FDh&sig=MPmn0fSdVBy0BKJ3KdeRO_gHmCo&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) (дата звернення: 30.04.2024)

15. Герасименко Г. В., Позняк О. В. Гендерні аспекти трудових міграцій населення України, Київ, 2006 URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/11655> (дата звернення: 30.04.2024)

16. Хеннебрі Д. Gender and migration data: A guide for evidence-based, gender-responsive migration governance, Geneva, 2021 URL: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/Gender-and-Migration-Data.pdf> (дата звернення: 01.05.2024)

17. Вільямс Н. Education, gender, and migration in the context of social change, Washington, 2009 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0049089X0900043X> (дата звернення: 01.05.2024)

18. Володько В. Огляд вибраних досліджень, присвячених питанням сім'ї та сімейних ролей трудових мігрантів у сучасному соціологічному дискурсі, Львів 2012 URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/c8ecbe9a-3ef4-46ac-a276-bd5b2e5eb365/content> (дата звернення: 01.05.2024)

19. Тіммерман К., Праг Л., Луцінда Фонсека М., Перейра С. Gender and Migration. A Gender-Sensitive Approach to Migration Dynamics, Antwerpen, 2018, URL: [https://www.researchgate.net/publication/329179381\\_Gender\\_and\\_Migration\\_A\\_Gender-Sensitive\\_Approach\\_to\\_Migration\\_Dynamics](https://www.researchgate.net/publication/329179381_Gender_and_Migration_A_Gender-Sensitive_Approach_to_Migration_Dynamics) (дата звернення: 01.05.2024)

20. Carling J. Gender Dimensions of International Migration, Oslo, 2005 URL: [https://www.researchgate.net/publication/238781225\\_Gender\\_Dimensions\\_of\\_International\\_Migration](https://www.researchgate.net/publication/238781225_Gender_Dimensions_of_International_Migration) (дата звернення: 02.05.2024)

21. Boyd M., Grieco E. Women and migration: Incorporating gender into international migration theory. Migration Information Source, Toronto, 2003 , URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/women-and-migration-incorporating-gender-international-migration-theory> (дата звернення: 02.05.2024)

22. Crenshaw K. Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299, 1991 URL: <https://www.jstor.org/stable/1229039> (дата звернення: 02.05.2024)
23. Donato K. M., Gabaccia D., Holdaway J., Manalansan M., Pessar P. R. A glass half full? Gender in migration studies. *International Migration Review*, 2006, 40(1), 3-26 URL: <https://experts.illinois.edu/en/publications/a-glass-half-full-gender-in-migration-studies> (дата звернення: 02.05.2024)
24. Freedman J. Sexual and gender-based violence against refugee women: A hidden aspect of the refugee «crisis». *Reproductive Health Matters*, 2016, 24(47), 18-26 URL: [https://www.researchgate.net/publication/303853760\\_Sexual\\_and\\_gender-based\\_violence\\_against\\_refugee\\_women\\_A\\_hidden\\_aspect\\_of\\_the\\_refugee\\_crisis](https://www.researchgate.net/publication/303853760_Sexual_and_gender-based_violence_against_refugee_women_A_hidden_aspect_of_the_refugee_crisis) (дата звернення: 02.05.2024)
25. Government of Canada. Gender-Based Analysis Plus (GBA+), 2020 URL: <https://www.canada.ca/en/women-gender-equality/gender-based-analysis-plus.html> (дата звернення: 02.05.2024)
26. Hondagneu-Sotelo P. *Doméstica: Immigrant workers cleaning and caring in the shadows of affluence*. University of California Press, 2001 URL: [https://www.researchgate.net/publication/283987904\\_Domestica\\_Immigrant\\_Workers\\_Cleaning\\_and\\_Caring\\_in\\_the\\_Shadows\\_of\\_Affluence](https://www.researchgate.net/publication/283987904_Domestica_Immigrant_Workers_Cleaning_and_Caring_in_the_Shadows_of_Affluence) (дата звернення: 03.05.2024)
27. International Labour Organization (ILO). Reintegration of returning migrant workers: Policy and practice in the Philippines. URL: International Labour Organization, 2017. – Режим доступу до ресурсу: [https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@asia/@ro-bangkok/@sro-bangkok/documents/publication/wcms\\_733917.pdf](https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@asia/@ro-bangkok/@sro-bangkok/documents/publication/wcms_733917.pdf) (дата звернення: 03.05.2024)
28. Kofman E., Phizacklea A., Raghuram P., Sales R. *Gender and international migration in Europe: Employment, welfare, and politics*. Routledge, 2015 URL: <https://www.routledge.com/Gender-and-International-Migration-in-Europe->

[Employment-Welfare-and-Politics/Kofman-Phizacklea-Raghuram-Sales/p/book/9780415167307](#) (дата звернення: 03.05.2024)

29. Turner L. Syrian refugee men as objects of humanitarian care. *International Feminist Journal of Politics*, 2019, 21(4), 595-616 URL: [https://www.researchgate.net/publication/334962259\\_Syrian\\_refugee\\_men\\_as\\_objects\\_of\\_humanitarian\\_care](https://www.researchgate.net/publication/334962259_Syrian_refugee_men_as_objects_of_humanitarian_care) (дата звернення: 03.05.2024)

30. UN General Assembly. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), 1979 URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf> (дата звернення: 03.05.2024)

31. UN Women. Beijing Declaration and Platform for Action, 1995, Beijing, URL: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/01/beijing-declaration> (дата звернення: 03.05.2024)

32. UN Women. Gender on the move: Working on the migration-development nexus from a gender perspective, 2019 URL: <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2013/11/gender-on-the-move-working-on-the-migration> (дата звернення: 04.05.2024)

33. UNHCR. Global trends: Forced displacement in 2019, 2020 URL: [https://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2022/06/UNHCR-global-trends-report\\_2020.pdf](https://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2022/06/UNHCR-global-trends-report_2020.pdf) (дата звернення: 04.05.2024)

34. United Nations. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, 2018 URL: [https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/180711\\_final\\_draft\\_0.pdf](https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/180711_final_draft_0.pdf) (дата звернення: 04.05.2024)

35. Zimmerman C., Kiss L., Houssain M. Migration and health: A framework for 21st-century policy-making. *PLOS Medicine*, 2011, 8(5), e1001034 URL: <https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001034> (дата звернення: 04.05.2024)

36. University of Birmingham «Жодного безпечного місця» Українські біженці в небезпеці: насильство, торгівля людьми та експлуатація, 2022 URL:

<https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2022/sereda-cee-ukrainian-briefing.pdf> (дата звернення: 05.05.2024)

37. Пищуліна О. Дослідження гендерної специфіки вимушеної міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту, Київ, 2024, URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf> (дата звернення: 05.05.2024)

38. Fleury A., Foresti M., O'Neil T. Gender equality, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development, London, 2017, URL: <https://www.sloga-platform.org/wp-content/uploads/2020/06/Migration-and-the-2030-Agenda-for-Sustainable-Development.pdf#page=13> (дата звернення: 05.05.2024)

39. Pessar P. R. Women, gender, and international migration across and beyond the Americas: Inequalities and limited empowerment, Mexico City, 2009 URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=f08cb874d36af4bb31863da473666c1d1ef12f56> (дата звернення: 05.05.2024)

40. Piper N. New Perspectives on Gender and Migration: Livelihood, Rights and Entitlements, New York, 2008 URL: <https://books.google.co.uk/books?hl=uk&lr=&id=5ZTbAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA59&dq=gendered+migration+in+europe&ots=F0ls1P8cqH&sig=XrNzNGvxNHJE0fZe9p4pBt4oM2g#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 05.05.2024)

41. Hess S. How gendered is the European migration regime? A feminist analysis of the anti-trafficking apparatus, Copenhagen, 2013 URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/32682/1/610152.pdf#page=53> (дата звернення: 05.05.2024)

42. Blower-Nassiri J. A gendered analysis of migration trends in Europe's social care sector, 2024 URL: [https://www.knomad.org/sites/default/files/publication-doc/knomad\\_paper\\_58\\_a\\_gendered\\_analysis\\_of\\_migration\\_trends\\_in\\_europe\\_s\\_social\\_care\\_sector\\_jenna\\_blower-nassiri\\_jan\\_2024.pdf](https://www.knomad.org/sites/default/files/publication-doc/knomad_paper_58_a_gendered_analysis_of_migration_trends_in_europe_s_social_care_sector_jenna_blower-nassiri_jan_2024.pdf) (дата звернення: 05.05.2024)

43. Hennebry J, Hari KC, Williams K. Gender and migration, Toronto, 2023 URL: <https://www.migrationdataportal.org/themes/gender-and-migration> (дата звернення: 05.05.2024)

44. Abel G. Gender and Migration Data, October, Toronto, 2022, URL: [https://www.knomad.org/sites/default/files/2022-10/knomad\\_paper\\_44\\_gender\\_and\\_migration\\_g.abel\\_oct\\_2022\\_1.pdf](https://www.knomad.org/sites/default/files/2022-10/knomad_paper_44_gender_and_migration_g.abel_oct_2022_1.pdf) (дата звернення: 06.05.2024)
45. Piper N. Gendering the Politics of Migration, Singapore, 2006 URL: [https://www.jstor.org/stable/27645582?read-now=1#page\\_scan\\_tab\\_contents](https://www.jstor.org/stable/27645582?read-now=1#page_scan_tab_contents) (дата звернення: 09.05.2024)
46. Ferrant G., Tuccio M. How do female migration and gender discrimination in social institutions mutually influence each other?, Paris, 2015 URL: <https://www.oecd.org/dev/development-gender/WPAE%20326.pdf> (дата звернення: 09.05.2024)
47. UN Women. Making gender-responsive migration laws, 2017 URL: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2017/Policy-brief-Making-gender-responsive-migration-laws-en.pdf> (дата звернення: 09.05.2024)
48. Madambi S. Breaking the Shackles of Gender Stereotyping to Create New Norms: The Case of Zimbabwean Migrant Women in Mthatha Town, South Africa 2020 , URL: [https://www.researchgate.net/publication/342339612\\_Breaking\\_the\\_Shackles\\_of\\_Gender\\_Stereotyping\\_to\\_Create\\_New\\_Norms\\_The\\_Case\\_of\\_Zimbabwean\\_Migrant\\_Women\\_in\\_Mthatha\\_Town](https://www.researchgate.net/publication/342339612_Breaking_the_Shackles_of_Gender_Stereotyping_to_Create_New_Norms_The_Case_of_Zimbabwean_Migrant_Women_in_Mthatha_Town) (дата звернення: 12.05.2024)
49. Simel E., M. Smith Gender and migration in Arab states: The case of domestic workers, Beirut, 2004 URL: <https://www.ilo.org/media/314966/download> (дата звернення: 12.05.2024)
50. Cortinovic R. Gendered migrant integration policies in the EU, 2020 URL: [https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2023/03/ITFLOWS\\_Report-on-gendered-migrant-integration-and-outcomes.pdf](https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2023/03/ITFLOWS_Report-on-gendered-migrant-integration-and-outcomes.pdf) (дата звернення: 16.05.2024)
51. Cheung S. Y., Phillimore J. Gender and refugee integration: a quantitative analysis of integration and social policy outcomes, Cardiff, 2016 URL: [https://www.researchgate.net/publication/309820169\\_Gender\\_and\\_Refugee\\_Integrati](https://www.researchgate.net/publication/309820169_Gender_and_Refugee_Integrati)

on a Quantitative Analysis of Integration and Social Policy Outcomes (дата звернення: 18.05.2024)

52. Gervais A., N. Sinha UN Migration Agency. Migration in the 2030 Agenda, 2017 Geneva, URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/about-iom/gender/Migration-in-the-2030-Agenda-SDGs-Achieving-Gender-Equality-through-Migration-Governance.pdf> (дата звернення: 18.05.2024)

53. E. Edenborg Endangered Swedish values: Immigration, gender equality, and «migrants' sexual violence», Stockholm, 2020 URL: [https://www.researchgate.net/publication/341843287\\_Endangered\\_Swedish\\_Values\\_Immigration\\_Gender\\_Equality\\_and\\_Migrants'\\_Sexual\\_Violence](https://www.researchgate.net/publication/341843287_Endangered_Swedish_Values_Immigration_Gender_Equality_and_Migrants'_Sexual_Violence) (дата звернення: 20.05.2024)

54. Y. Kosyakova, Z. Salikutluk, J. Hartmann Gender employment gap at arrival and its dynamics: The case of refugees in Germany, Berlin, 2023 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0276562423000860> (дата звернення: 20.05.2024)

55. Government of Canada Gender-based analysis plus, Ottawa, 2024 URL: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/publications-manuals/departmental-performance-reports/2023/gender-based-analysis-plus.html> (дата звернення: 24.05.2024)

56. Dr S. Dehm and Dr A. Vogl Migration law and women: Gendering Australia's migration program, Sydney, 2018 URL: <https://www.austlii.edu.au/au/journals/UTSLRS/2018/9.pdf> (дата звернення: 24.05.2024)

57. Italy: Good practices to prevent women migrant workers from going into exploitative forms of labour, Milan, 2001 URL: <https://www.ilo.org/media/308286/download> (дата звернення: 24.05.2024)

58. World Migration Report, 2024 URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/> (дата звернення: 25.05.2024)

59. Women's Labour Migration from Asia and the Pacific: Opportunities and Challenges. IOM and Migration Policy Institute (MPI) Issue in Brief no. 12 (IOM and



MPI, Bangkok and Washington, D.C., 2015). URL:  
[http://publications.iom.int/system/files/pdf/mpi\\_issue12.pdf](http://publications.iom.int/system/files/pdf/mpi_issue12.pdf) (дата звернення:  
26.05.2024)